



## Facultade de Ciencias da Educación e do Deporte

### Grao en Educación Infantil

#### Materias

##### Curso 4

| Código        | Nome                                                  | Cuadrimestre | Cr.totais |
|---------------|-------------------------------------------------------|--------------|-----------|
| P02G110V01910 | Didáctica da relixión católica                        | 1c           | 6         |
| P02G110V01911 | Didáctica das matemáticas para a educación infantil   | 1c           | 6         |
| P02G110V01912 | Xogo na educación infantil                            | 1c           | 6         |
| P02G110V01928 | A linguaxe corporal                                   | 1c           | 6         |
| P02G110V01929 | Actividade física e diversidade na educación infantil | 1c           | 6         |
| P02G110V01944 | Música nas culturas                                   | 1c           | 6         |
| P02G110V01945 | Expresión corporal e danza                            | 1c           | 6         |
| P02G110V01981 | Prácticas externas: Practicum                         | An           | 48        |
| P02G110V01991 | Traballo de Fin de Grao                               | 2c           | 6         |

**DATOS IDENTIFICATIVOS****Didáctica da relixión católica**

|                       |                                                              |        |       |              |
|-----------------------|--------------------------------------------------------------|--------|-------|--------------|
| Materia               | Didáctica da relixión católica                               |        |       |              |
| Código                | P02G110V01910                                                |        |       |              |
| Titulación            | Grao en Educación Infantil                                   |        |       |              |
| Descritores           | Creditos ECTS                                                | Sinale | Curso | Cuadrimestre |
|                       | 6                                                            | OP     | 4     | 1c           |
| Lingua de impartición | Castelán Galego                                              |        |       |              |
| Departamento          | Didácticas especiais                                         |        |       |              |
| Coordinador/a         | Fernandez Nuñez, Casimiro Jose                               |        |       |              |
| Profesorado           | Fernandez Nuñez, Casimiro Jose                               |        |       |              |
| Correo-e              | sanjosedepontevedra@gmail.com                                |        |       |              |
| Web                   |                                                              |        |       |              |
| Descrición xeral      | Esta materia ensina a evolución relixiosa no tramo infantil. |        |       |              |

**Competencias**

|        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
|--------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Código |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
| A1     | Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.       |
| A2     | Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.                                                           |
| A3     | Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.                                                                                           |
| A4     | Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.                                                                                                                                                                                          |
| A5     | Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.                                                                                                                                                                                     |
| B1     | Coñecer os obxectivos, contidos curriculares e criterios de avaliación da Educación Infantil                                                                                                                                                                                                                                   |
| B4     | Fomentar a convivencia na aula e fóra dela e abordar a resolución pacífica de conflitos. Saber observar sistematicamente contextos de aprendizaxe e convivencia e saber reflexionar sobre eles                                                                                                                                 |
| B5     | Reflexionar en grupo sobre a aceptación de normas e o respecto aos demais. Promover a autonomía e a singularidade de cada estudante como factores de educación das emocións, os sentimentos e os valores na primeira infancia                                                                                                  |
| B6     | Coñecer a evolución da linguaxe na primeira infancia, saber identificar posibles disfuncións e velar pola súa correcta evolución. Abordar con eficacia situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multiculturais e multilingües. Expresarse oralmente e por escrito e dominar o uso de diferentes técnicas de expresión |
| B8     | Coñecer fundamentos de dietética e hixiene infantís. Coñecer fundamentos de atención prematura e as bases e desenvolvementos que permiten comprender os procesos psicolóxicos, de aprendizaxe e de construción da personalidade na primeira infancia                                                                           |
| B9     | Coñecer a organización das escolas de educación infantil e a diversidade de accións que comprende o seu funcionamento. Asumir que o exercicio da función docente debe perfeccionarse e adaptarse aos cambios científicos, pedagóxicos e sociais ao longo da vida                                                               |
| B11    | Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promovelos nos estudantes                                                                                                                                              |
| B12    | Comprender a función, as posibilidades e os límites da educación na sociedade actual e as competencias fundamentais que afectan aos colexios de educación infantil e aos seus profesionais. Coñecer modelos de mellora da calidade con aplicación aos centros educativos                                                       |
| C2     | Coñecer os desenvolvementos da psicología evolutiva da infancia nos periodos 0-3 e 3-6.                                                                                                                                                                                                                                        |
| C5     | Saber promover a adquisición de hábitos en torno á autonomía, a liberdade, a curiosidade, a observación, a experimentación, a imitación, a aceptación de normas e de límites, o xogo simbólico e heurístico                                                                                                                    |
| C6     | Coñecer a dimensión pedagóxica da interacción cos iguais e os adultos e saber promover a participación en actividades colectivas, o traballo cooperativo e o esforzo individual.                                                                                                                                               |
| C10    | Crear e manter lazos de comunicación coas familias para incidir eficazmente no proceso educativo.                                                                                                                                                                                                                              |
| C12    | Promover e colaborar en accións dentro e fóra da escola, organizadas por familias, concellos e outras institucións con incidencia na formación cidadá.                                                                                                                                                                         |
| C19    | Comprender que a dinámica diaria en educación infantil é cambiante en función de cada estudante, grupo e situación e saber ser flexible no exercicio da función docente.                                                                                                                                                       |

|     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
|-----|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| C21 | Saber traballar en equipo con outros profesionais de dentro e fóra do centro na atención a cada estudante, así como na planificación das secuencias de aprendizaxe e na organización das situacións de traballo no aula e no espazo de xogo, identificando as peculiaridades do período 0-3 e do período 3-6. |
| C22 | Atender as necesidades dos estudantes e transmitir seguridade, tranquilidade e afecto.                                                                                                                                                                                                                        |
| C23 | Comprender que a observación sistemática é un instrumento básico para poder reflexionar sobre a práctica e a realidade, así como contribuír á innovación e a mellóraa en educación infantil.                                                                                                                  |
| C29 | Valorar a importancia do traballo en equipo                                                                                                                                                                                                                                                                   |
| C37 | Adquirir coñecementos sobre a evolución do pensamento, os costumes, as crenzas e os movementos sociais e políticos ao longo da historia.                                                                                                                                                                      |
| C45 | Coñecer a tradición oral e o folklóre.                                                                                                                                                                                                                                                                        |
| C54 | Coñecer e utilizar cancións para promover a educación auditiva, rítmica e vocal.                                                                                                                                                                                                                              |
| C60 | Coñecer e aplicar os procesos de interacción e comunicación no aula, así como dominar as destrezas e habilidades sociais necesarias para fomentar un clima que facilite a aprendizaxe e a convivencia.                                                                                                        |
| C64 | Participar nas propostas de mellora nos distintos ámbitos de actuación que se poidan establecer nun centro                                                                                                                                                                                                    |
| D1  | Capacidade de análise e síntese                                                                                                                                                                                                                                                                               |
| D2  | Capacidade de organización e planificación                                                                                                                                                                                                                                                                    |
| D3  | Comunicación oral e escrita                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
| D9  | Traballo en equipo                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
| D11 | Habilidades nas relacións interpersoais                                                                                                                                                                                                                                                                       |
| D12 | Recoñecemento da diversidade e multiculturalidade                                                                                                                                                                                                                                                             |
| D14 | Compromiso ético                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
| D15 | Aprendizaxe autónoma                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
| D16 | Adaptación a novas situacións                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
| D18 | Lideranza                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
| D19 | Coñecemento doutras culturas e costumes                                                                                                                                                                                                                                                                       |
| D20 | Iniciativa e espírito emprendedor                                                                                                                                                                                                                                                                             |

## Resultados de aprendizaxe

| Resultados previstos na materia                                                                                                                         | Resultados de Formación e Aprendizaxe |     |     |     |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------|-----|-----|-----|
| Coñecer os desenvolvementos da *psicología evolutiva da infancia nos períodos 0-3 e 3-6.                                                                | A1                                    | B1  | C2  | D1  |
| Recoñecer a identidade da etapa e as súas características cognitivas, *psicomotoras,                                                                    | A2                                    | B4  | C6  | D3  |
| *comunicativas, sociais, *afectivas, así como os valores propios desta etapa                                                                            | A3                                    | B8  | C10 | D11 |
|                                                                                                                                                         | A4                                    |     | C21 | D14 |
|                                                                                                                                                         | A5                                    |     | C29 | D18 |
|                                                                                                                                                         |                                       |     | C45 |     |
|                                                                                                                                                         |                                       |     | C60 |     |
|                                                                                                                                                         |                                       |     | C64 |     |
| Adquirir coñecementos sobre a evolución do pensamento, os costumes, a crenzas e os movementos sociais e políticos ao longo da historia                  | A1                                    | B5  | C10 | D1  |
|                                                                                                                                                         | A2                                    | B9  | C22 | D2  |
|                                                                                                                                                         | A3                                    |     | C54 | D3  |
|                                                                                                                                                         | A4                                    |     |     | D11 |
|                                                                                                                                                         | A5                                    |     |     | D12 |
|                                                                                                                                                         |                                       |     |     | D14 |
| Crear e manter lazos de comunicación coas familias para *incidir *eficazmente no proceso educativo                                                      | A1                                    | B4  | C12 | D1  |
|                                                                                                                                                         | A2                                    | B9  | C22 | D2  |
|                                                                                                                                                         | A3                                    | B12 | C60 |     |
|                                                                                                                                                         | A4                                    |     |     |     |
|                                                                                                                                                         | A5                                    |     |     |     |
| Elaborar propostas *didácticas que *fomenten a percepción e expresión musicais, as habilidades *motrices, o debuxo e a creatividade                     | A1                                    | B6  | C12 | D1  |
|                                                                                                                                                         | A2                                    | B9  | C23 | D3  |
|                                                                                                                                                         | A3                                    |     |     | D14 |
|                                                                                                                                                         | A4                                    |     |     | D15 |
|                                                                                                                                                         | A5                                    |     |     | D16 |
|                                                                                                                                                         |                                       |     |     | D19 |
|                                                                                                                                                         |                                       |     |     | D20 |
| Analizar as linguaxes *audiovisuales e as súas *implicacións educativas. *Promover a sensibilidade relativa á expresión plástica e á creación artística | A1                                    | B5  | C6  | D1  |
|                                                                                                                                                         | A2                                    | B6  | C10 | D3  |
|                                                                                                                                                         | A3                                    | B11 | C19 | D9  |
|                                                                                                                                                         | A4                                    |     | C37 | D14 |
|                                                                                                                                                         | A5                                    |     |     |     |
| Situar o ensino relixioso no conxunto da actividade educativa da escola                                                                                 | A1                                    | B5  | C5  | D1  |
|                                                                                                                                                         | A2                                    | B6  | C12 | D3  |
|                                                                                                                                                         | A3                                    | B11 | C23 | D14 |
|                                                                                                                                                         | A4                                    |     |     |     |
|                                                                                                                                                         | A5                                    |     |     |     |

Aplicar e utilizar os métodos e instrumentos adecuados ao ensino dos contidos teolóxicos da Educación Infantil

A1 B5 C5 D1  
A2 B9 C6 D3  
A3 B11 C12 D9  
A4 C21 D12  
A5 C23

## Contidos

Tema

1. PSICOPEDAGOXIA RELIXIOSA Estudo da Psicoloxía Infantil no referente ó campo relixioso

2. APRENDER A ENSINAR NA ÁREA DE RELIXIÓN Principais cuestións da Pedagogía da relixión

3. PRÁCTICA DOCENTE DA ENSINANZA RELIXIOSA Liñas de investigación actuais da didáctica da relixión

## Planificación

|                                       | Horas na aula | Horas fóra da aula | Horas totais |
|---------------------------------------|---------------|--------------------|--------------|
| Lección maxistral                     | 22.5          | 23                 | 45.5         |
| Resolución de problemas               | 12            | 23                 | 35           |
| Traballos de aula                     | 6             | 23                 | 29           |
| Exame de preguntas de desenvolvemento | 2             | 14                 | 16           |
| Resolución de problemas               | 10.5          | 14                 | 24.5         |

\*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

## Metodoloxía docente

|                         | Descrición                                                      |
|-------------------------|-----------------------------------------------------------------|
| Lección maxistral       | Exposición de contidos da materia con apoio de material escrito |
| Resolución de problemas | Resolución de casos prácticos relacionados coa materia          |
| Traballos de aula       | Resolución de casos prácticos relacionados coa materia          |

## Atención personalizada

| Metodoloxías                          | Descrición                                                                                              |
|---------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Lección maxistral                     | Exposición dos contidos da materia                                                                      |
| Resolución de problemas               | Formulación, análise, resolución e debate dun problema ou exercicio relacionado coa temática da materia |
| Traballos de aula                     | Realización de traballos de aula co asesoramento e tutela do profesor                                   |
| Probas                                | Descrición                                                                                              |
| Exame de preguntas de desenvolvemento | Probas escritas ou orais de resposta longa que manifesten os saberes dos alumnos/as na materia          |
| Resolución de problemas               | Formulación, análise, resolución e debate dun problema ou exercicio relacionado coa temática da materia |

## Avaliación

|                                       | Descrición                                    | Cualificación | Resultados de Formación e Aprendizaxe |     |          |
|---------------------------------------|-----------------------------------------------|---------------|---------------------------------------|-----|----------|
| Traballos de aula                     | Comentarios de texto                          | 10            | B1<br>B4                              | C6  | D1<br>D9 |
| Exame de preguntas de desenvolvemento | Unha proba teórico-práctica sobre os contidos | 80            | B1<br>B4                              | C5  | D1<br>D3 |
| Resolución de problemas               | Cuestións candentes sociorelixiosas           | 10            |                                       | C12 | D1<br>D2 |

## Outros comentarios sobre a Avaliación

Convocatoria ordinaria: elaborárase un traballo, baixo a supervisión do profesor, dun dos temas desenvolvidos na clase, realizando unha unidade didáctica do mesmo, de utilidade práctica á hora de impartir o ensino relixioso escolar. Na segunda convocatoria (xullo) teranse en conta as prácticas levadas a cabo na aula e entregárase un traballo consensuado co profesor.

Polo que se refire aos alumnos NON ASISTENTES, completárase o mesmo traballo cun exame escrito sobre os outros temas que aparecen no programa, a porcentaxe neste caso será do 50/50.

De non ter superada a materia na primeira convocatoria, as competencias non adquiridas serán avaliadas na convocatoria de xullo.

As datas oficiais dos exames pódense consultar na web da facultade na ligazón correspondente  
<http://fcced.uvigo.es/gl/docencia/exames>

---

#### **Bibliografía. Fontes de información**

##### **Bibliografía Básica**

BIBLIA .Edición Biblia de Jerusalén,

##### **Bibliografía Complementaria**

---

#### **Recomendacións**

**DATOS IDENTIFICATIVOS****Didáctica das matemáticas para a educación infantil**

|                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |        |       |              |
|-----------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------|-------|--------------|
| Materia               | Didáctica das matemáticas para a educación infantil                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |        |       |              |
| Código                | P02G110V01911                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |        |       |              |
| Titulación            | Grao en Educación Infantil                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |        |       |              |
| Descritores           | Creditos ECTS                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               | Sinale | Curso | Cuadrimestre |
|                       | 6                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | OP     | 4     | 1c           |
| Lingua de impartición | Galego                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |        |       |              |
| Departamento          | Matemáticas                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |        |       |              |
| Coordinador/a         | Pérez Rodríguez, Marta                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |        |       |              |
| Profesorado           | Pérez Rodríguez, Marta                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |        |       |              |
| Correo-e              | martapr@uvigo.es                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |        |       |              |
| Web                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |        |       |              |
| Descrición xeral      | Esta materia contribúe á capacitación para educar a nenos e nenas da etapa infantil na área curricular de matemáticas.<br>Está orientada ao estudo do desenvolvemento das capacidades de nenos e nenas nos aspectos lóxico-matemáticos, dos bloques de contido do currículo, da metodoloxía, e os recursos e materiais para o ensino das matemáticas na Educación Infantil. |        |       |              |

**Competencias**

|        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
|--------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Código |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
| A1     | Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.       |
| A2     | Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.                                                           |
| A3     | Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.                                                                                           |
| A4     | Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.                                                                                                                                                                                          |
| A5     | Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.                                                                                                                                                                                     |
| B1     | Coñecer os obxectivos, contidos curriculares e criterios de avaliación da Educación Infantil                                                                                                                                                                                                                                   |
| B2     | Promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva                                                                                                                                           |
| B3     | Deseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade que atendan ás singulares necesidades educativas dos estudantes, á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos                                                                                                                     |
| B4     | Fomentar a convivencia na aula e fóra dela e abordar a resolución pacífica de conflitos. Saber observar sistematicamente contextos de aprendizaxe e convivencia e saber reflexionar sobre eles                                                                                                                                 |
| B5     | Reflexionar en grupo sobre a aceptación de normas e o respecto aos demais. Promover a autonomía e a singularidade de cada estudante como factores de educación das emocións, os sentimentos e os valores na primeira infancia                                                                                                  |
| B6     | Coñecer a evolución da linguaxe na primeira infancia, saber identificar posibles disfuncións e velar pola súa correcta evolución. Abordar con eficacia situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multiculturais e multilingües. Expresarse oralmente e por escrito e dominar o uso de diferentes técnicas de expresión |
| B7     | Coñecer as implicacións educativas das tecnoloxías da información e a comunicación e, en particular, da televisión na primeira infancia.                                                                                                                                                                                       |
| B8     | Coñecer fundamentos de dietética e hixiene infantís. Coñecer fundamentos de atención prematura e as bases e desenvolvementos que permiten comprender os procesos psicolóxicos, de aprendizaxe e de construción da personalidade na primeira infancia                                                                           |
| B9     | Coñecer a organización das escolas de educación infantil e a diversidade de accións que comprende o seu funcionamento. Asumir que o exercicio da función docente debe perfeccionarse e adaptarse aos cambios científicos, pedagóxicos e sociais ao longo da vida                                                               |
| B10    | Actuar como orientador de pais e nais en relación coa educación familiar no período 0-6 e dominar habilidades sociais no trato e relación coa familia de cada estudante e co conxunto das familias                                                                                                                             |
| B11    | Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promovelos nos estudantes                                                                                                                                              |
| B12    | Comprender a función, as posibilidades e os límites da educación na sociedade actual e as competencias fundamentais que afectan aos colexios de educación infantil e aos seus profesionais. Coñecer modelos de mellora da calidade con aplicación aos centros educativos                                                       |

|     |                                                                                                                                                                                      |
|-----|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| C33 | Coñecer os fundamentos científicos, matemáticos e tecnolóxicos do currículo desta etapa así como as teorías sobre a adquisición e desenvolvemento das aprendizaxes correspondentes . |
| C34 | Coñecer estratexias didácticas para desenvolver representacións numéricas e nocións espaciais, geométricas e de desenvolvemento lóxico.                                              |
| C41 | Fomentar experiencias de iniciación ás tecnoloxías da información e a comunicación.                                                                                                  |
| C55 | Saber utilizar o xogo como recurso didáctico, así como deseñar actividades de aprendizaxe baseadas en principios lúdicos.                                                            |
| D1  | Capacidade de análise e síntese                                                                                                                                                      |
| D2  | Capacidade de organización e planificación                                                                                                                                           |
| D3  | Comunicación oral e escrita                                                                                                                                                          |
| D5  | Coñecemento de informática                                                                                                                                                           |
| D6  | Capacidade de xestión da información                                                                                                                                                 |
| D7  | Resolución de problemas                                                                                                                                                              |
| D8  | Toma de decisións                                                                                                                                                                    |
| D9  | Traballo en equipo                                                                                                                                                                   |
| D10 | Traballo nun contexto internacional                                                                                                                                                  |
| D11 | Habilidades nas relacións interpersoais                                                                                                                                              |
| D12 | Recoñecemento da diversidade e multiculturalidade                                                                                                                                    |
| D13 | Razoamento crítico                                                                                                                                                                   |
| D14 | Compromiso ético                                                                                                                                                                     |
| D15 | Aprendizaxe autónoma                                                                                                                                                                 |
| D16 | Adaptación a novas situacións                                                                                                                                                        |
| D17 | Creatividade                                                                                                                                                                         |
| D18 | Lideranza                                                                                                                                                                            |
| D19 | Coñecemento doutras culturas e costumes                                                                                                                                              |
| D20 | Iniciativa e espírito emprendedor                                                                                                                                                    |
| D21 | Motivación pola calidade                                                                                                                                                             |

### Resultados de aprendizaxe

| Resultados previstos na materia                                                                                                                                                                                                   | Resultados de Formación e Aprendizaxe |     |     |     |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------|-----|-----|-----|
| 1. Coñecer as teorías sobre a adquisición e/o desenvolvemento das aprendizaxes en matemáticas.                                                                                                                                    | A1                                    | B1  | C33 | D1  |
|                                                                                                                                                                                                                                   | A2                                    | B2  |     | D2  |
|                                                                                                                                                                                                                                   | A3                                    | B3  |     | D3  |
|                                                                                                                                                                                                                                   | A4                                    | B6  |     | D6  |
|                                                                                                                                                                                                                                   | A5                                    | B8  |     | D7  |
|                                                                                                                                                                                                                                   |                                       | B9  |     | D8  |
|                                                                                                                                                                                                                                   |                                       | B12 |     | D10 |
|                                                                                                                                                                                                                                   |                                       |     |     | D12 |
|                                                                                                                                                                                                                                   |                                       |     |     | D13 |
|                                                                                                                                                                                                                                   |                                       |     |     | D15 |
|                                                                                                                                                                                                                                   |                                       |     |     | D16 |
|                                                                                                                                                                                                                                   |                                       |     |     | D19 |
|                                                                                                                                                                                                                                   |                                       |     |     | D20 |
|                                                                                                                                                                                                                                   |                                       |     |     | D21 |
| 2. Coñecer estratexias didácticas para desenvolver os contidos matemáticos do currículo: representacións numéricas, nocións espaciais e xeométricas, nocións sobre magnitudes, e para o desenvolvemento do pensamento matemático. |                                       | B1  | C33 | D1  |
|                                                                                                                                                                                                                                   |                                       | B2  | C34 | D2  |
|                                                                                                                                                                                                                                   |                                       | B3  | C41 | D3  |
|                                                                                                                                                                                                                                   |                                       | B4  |     | D5  |
|                                                                                                                                                                                                                                   |                                       | B5  |     | D6  |
|                                                                                                                                                                                                                                   |                                       | B6  |     | D7  |
|                                                                                                                                                                                                                                   |                                       | B7  |     | D8  |
|                                                                                                                                                                                                                                   |                                       | B8  |     | D10 |
|                                                                                                                                                                                                                                   |                                       | B9  |     | D12 |
|                                                                                                                                                                                                                                   |                                       | B10 |     | D13 |
|                                                                                                                                                                                                                                   |                                       | B11 |     | D15 |
|                                                                                                                                                                                                                                   |                                       | B12 |     | D16 |
|                                                                                                                                                                                                                                   |                                       |     |     | D17 |
|                                                                                                                                                                                                                                   |                                       |     |     | D19 |
|                                                                                                                                                                                                                                   |                                       |     |     | D20 |
|                                                                                                                                                                                                                                   |                                       |     |     | D21 |

|                                                                                                                                                     |     |     |     |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----|-----|-----|
| 3. Coñecer materiais e recursos para o ensino das matemáticas. Ser capaz de seleccionar, avaliar e crear novos materiais.                           | B1  | C33 | D1  |
|                                                                                                                                                     | B2  | C34 | D2  |
|                                                                                                                                                     | B3  | C41 | D5  |
|                                                                                                                                                     | B4  | C55 | D6  |
|                                                                                                                                                     | B5  |     | D7  |
|                                                                                                                                                     | B6  |     | D8  |
|                                                                                                                                                     | B7  |     | D9  |
|                                                                                                                                                     | B8  |     | D11 |
|                                                                                                                                                     | B9  |     | D12 |
|                                                                                                                                                     | B10 |     | D13 |
|                                                                                                                                                     | B11 |     | D16 |
|                                                                                                                                                     | B12 |     | D17 |
| 4. Adquirir capacidade crítica para analizar as directrices oficiais, en especial os currícula de matemáticas, e para adaptarse a novas situacións. |     |     | D20 |
|                                                                                                                                                     |     |     | D21 |
|                                                                                                                                                     | B1  | C33 | D1  |
|                                                                                                                                                     | B2  | C34 | D2  |
|                                                                                                                                                     | B5  |     | D6  |
|                                                                                                                                                     | B6  |     | D8  |
|                                                                                                                                                     | B8  |     | D10 |
|                                                                                                                                                     | B9  |     | D12 |
|                                                                                                                                                     | B10 |     | D13 |
|                                                                                                                                                     | B12 |     | D14 |
|                                                                                                                                                     |     |     | D15 |
|                                                                                                                                                     |     |     | D16 |
| 5. Ser capaz de entender, interpretar e desenvolver situacións de ensinanza/aprendizaxe nas que interveñan aspectos das matemáticas.                |     |     | D18 |
|                                                                                                                                                     |     |     | D20 |
|                                                                                                                                                     |     |     | D21 |
|                                                                                                                                                     | B1  | C33 | D1  |
|                                                                                                                                                     | B2  | C34 | D2  |
|                                                                                                                                                     | B3  | C41 | D5  |
|                                                                                                                                                     | B4  | C55 | D6  |
|                                                                                                                                                     | B6  |     | D8  |
|                                                                                                                                                     | B7  |     | D10 |
|                                                                                                                                                     | B8  |     | D13 |
|                                                                                                                                                     | B9  |     | D14 |
|                                                                                                                                                     | B11 |     | D15 |
|                                                                                                                                                     | B12 |     | D16 |
| 6. Saber utilizar o xogo como principal recurso didáctico, así como deseñar actividades de aprendizaxe baseadas en principios lúdicos.              |     |     | D17 |
|                                                                                                                                                     |     |     | D18 |
|                                                                                                                                                     |     |     | D20 |
|                                                                                                                                                     |     |     | D21 |
|                                                                                                                                                     | B1  | C33 | D2  |
|                                                                                                                                                     | B2  | C34 | D5  |
|                                                                                                                                                     | B3  | C41 | D7  |
|                                                                                                                                                     | B4  | C55 | D8  |
|                                                                                                                                                     | B6  |     | D11 |
|                                                                                                                                                     | B7  |     | D13 |
|                                                                                                                                                     | B8  |     | D15 |
|                                                                                                                                                     | B11 |     | D16 |
|                                                                                                                                                     |     |     | D17 |
| 7. Ser capaz de promover e avaliar o desenvolvemento do pensamento matemático.                                                                      |     |     | D19 |
|                                                                                                                                                     |     |     | D20 |
|                                                                                                                                                     |     |     | D21 |
|                                                                                                                                                     | B1  | C33 | D1  |
|                                                                                                                                                     | B2  | C34 | D2  |
|                                                                                                                                                     | B5  |     | D6  |
|                                                                                                                                                     | B9  | C55 | D8  |
|                                                                                                                                                     | B10 |     | D12 |
|                                                                                                                                                     | B11 |     | D13 |
|                                                                                                                                                     | B12 |     | D14 |
|                                                                                                                                                     |     |     | D18 |
|                                                                                                                                                     |     |     | D21 |

8. Asumir a necesidade de desenvolvemento profesional continuo, mediante a autoavaliación da propia práctica e a investigación.

B1  
B7  
B9  
B11  
B12  
C33  
C34  
D1  
D2  
D6  
D8  
D9  
D10  
D11  
D12  
D13  
D14  
D15  
D16  
D18  
D19  
D20  
D21

## Contidos

### Tema

|                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                              |
|--------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| BLOQUE 1: DESENVOLVEMENTO DO PENSAMENTO MATEMÁTICO.                      | 1.1. A importancia da Educación Infantil.<br>1.2. Teorías de aprendizaxe.<br>1.3. Sentido da educación matemática na Educación Infantil.                                                                                                                     |
| 1. As matemáticas e a Educación Infantil.                                |                                                                                                                                                                                                                                                              |
| 2. O desenvolvemento dos conceptos numéricos.                            | 2.1. A aprendizaxe dos conceptos aritméticos.<br>2.2. Desenvolvemento dos conceptos numéricos.<br>2.3. O desenvolvemento da capacidade de sumar e restar.<br>2.4. A representación e o significado dos números.<br>2.5. Comentario final sobre a Aritmética. |
| 3. O pensamento espacial.                                                | 3.1. Introducción. Importancia do pensamento espacial.<br>3.2. O concepto de espazo.<br>3.3. A teoría de van Hiele.<br>3.4. Desenvolvemento dalgúns conceptos espaciais.<br>3.5. Conclusións sobre a representación do espazo.                               |
| 4. As magnitudes e a medida.                                             | 4.1. As magnitudes e a medida.<br>Adquisición dos conceptos de magnitude e medida. Estadios principais.<br>4.2. Lonxitude.<br>4.3. Masa e peso.<br>4.4. Volume e capacidade.<br>4.5. Tempo e diñeiro.<br>4.6. Conclusións sobre magnitude e medida.          |
| BLOQUE 2: DIDÁCTICA DA MATEMÁTICA NA EDUCACIÓN INFANTIL.                 | 5.1. Ensinanza e aprendizaxe.<br>5.2. A aprendizaxe de conceptos matemáticos.<br>5.3. A aprendizaxe en matemáticas segundo Dienes.<br>5.4. A teoría de situacións de Brousseau.<br>5.5. O ensino da Matemática na Educación Infantil.                        |
| 5. O proceso de ensinanza e aprendizaxe.                                 |                                                                                                                                                                                                                                                              |
| 6. Obxectivos e contidos matemáticos no currículo da educación infantil. | 6.1. Obxectivos da educación en matemáticas<br>6.2. Contidos de matemáticas na educación infantil.<br>6.2. O panorama internacional. Directrices oficiais.                                                                                                   |
| 7. Recursos e materiais.                                                 | 7.1. O xogo e a educación en matemáticas.<br>7.2. O obradoiro de matemáticas.<br>7.3. Os recursos e os materiais na educación infantil.<br>7.4. Os materiais para as matemáticas.<br>7.5. Fontes e bibliografía.                                             |
| 8. A actividade matemática na Educación Infantil.                        | 8.1. Os problemas. A comunicación. O razoamento. As Conexións.<br>8.2. Propiedades e relacións de obxectos e coleccións.<br>8.3. O número.<br>8.4. Formas, orientación e representación no espazo.<br>8.5. A medida.                                         |
| 9. Organización dos contidos.                                            | 9.1. Organización e desenvolvemento dos contidos.<br>9.2.- A globalización e as conexións con outros bloques.<br>9.3.- Secuenciación dos contidos.                                                                                                           |
| 10. A avaliación en matemáticas.                                         | 10.1. Funcións, fases e instrumentos para a avaliación.                                                                                                                                                                                                      |
| 11. As matemáticas e a educación especial.                               | .                                                                                                                                                                                                                                                            |

## Planificación

|                            | Horas na aula | Horas fóra da aula | Horas totais |
|----------------------------|---------------|--------------------|--------------|
| Actividades introductorias | 2             | 0                  | 2            |

|                                       |    |    |    |
|---------------------------------------|----|----|----|
| Lección maxistral                     | 34 | 0  | 34 |
| Titoría en grupo                      | 2  | 0  | 2  |
| Traballo tutelado                     | 0  | 20 | 20 |
| Presentación                          | 8  | 0  | 8  |
| Obradoiro                             | 6  | 0  | 6  |
| Exame de preguntas de desenvolvemento | 2  | 0  | 2  |

\*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

## Metodoloxía docente

|                           | Descrición                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
|---------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Actividades introdutorias | Introdución e presentación da materia.<br>Reparto da documentación base.<br>Referencias bibliográficas recomendadas.<br>Información sobre os traballos en grupo e os temas.<br>Formación dos grupos e escolla do traballo.<br>Pautas e métodos para a exposición dos traballos.<br>Calendario das exposicións.                                                                                                                                                                                                                                                                               |
| Lección maxistral         | Presentación e explicación dos contidos do temario.<br>Síntese e reflexión sobre os contidos.<br>Presentación de materiais para o ensino da matemática.<br>O estudante incorporará ao seu caderno de traballo o desenvolvemento do temario e os documentos que entregue o profesor.                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
| Titoría en grupo          | Os grupos de traballo informarán ao profesor sobre o tema escollido.<br>O profesor dará as indicacións pertinentes e aconsellará sobre a mellor forma de presentalo e expoñelo.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
| Traballo tutelado         | Os estudantes formarán grupos para traballar e expoñer un tema monográfico de Didáctica da Matemática na Educación Infantil.<br>Os temas serán propostos polo profesor e escollidos polos grupos. Poden ser propostos outros temas sempre que sexan sometidos á consideración do profesor.<br>Cada grupo informará ao profesor do tema escollido, os integrantes do grupo e a bibliografía inicial.<br>Os traballos se irán asignando por rigorosa orde de solicitude.                                                                                                                       |
| Presentación              | O calendario para as exposicións será establecido polo profesor segundo criterios académicos que dará a coñecer aos estudantes.<br>Deberán entregar ao profesor unha copia escrita así como un resumo do mesmo en soporte informático.<br>Os traballos serán expostos de forma oral por todos os membros do grupo sendo obrigatoria a asistencia a todas as exposicións.<br>Na aula se propiciará a reflexión e discusión sobre os temas expostos.<br>Os resumos de todos os traballos expostos quedará a disposición dos estudantes para que podan incorporalos ao seu caderno de traballo. |
| Obradoiro                 | Exposición, coñecemento e traballo directo con diferentes xogos de regras e materiais manipulativos para a matemática na Educación Infantil.<br>Consulta e estudo da súa utilidade.<br>Apuntamentos e recollida de información que será incorporada ao caderno de traballo.<br>A asistencia é obrigatoria. O seu control sera mediante sinatura.                                                                                                                                                                                                                                             |

## Atención personalizada

| Metodoloxías     | Descrición                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
|------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Titoría en grupo | Cada grupo informará ao profesor do estado de desenvolvemento do tema de traballo, e poderán consultar e recibir información complementaria para a súa mellor presentación e exposición. Nas horas de titoría individualizada que se determinen, os estudantes poderán consultar co profesor as dúbidas, tanto teóricas como prácticas, que se lle presenten sobre a materia. |

## Avaliación

| Descrición | Cualificación | Resultados de Formación e Aprendizaxe |
|------------|---------------|---------------------------------------|
|            |               |                                       |

|                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |    |                            |                                        |                                                        |                                                                                   |
|---------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|----------------------------|----------------------------------------|--------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------|
| Traballo tutelado                     | Para a avaliación dos traballos se terán en conta os seguintes criterios:<br>- O tipo de traballo e o seu grao de dificultade: interese do tema, bibliografía consultada e idioma, etc.<br>- A corrección do documento e o seu resumo: boa estruturación, corrección na presentación e a escritura, bibliografía, construción de materiais, experimentación, resumo ben elaborado, etc.                                                                                                                                                                            | 15 |                            | B1<br>B2<br>B3<br>B4<br>B6<br>B7<br>B9 | C33<br>C34<br>C41<br>C55                               | D1<br>D2<br>D3<br>D6<br>D8<br>D9<br>D11<br>D13<br>D15<br>D16<br>D17<br>D20<br>D21 |
| Presentación                          | Para a avaliación da exposición dos traballos se terán en conta os seguintes criterios:<br>- A exposición oral e a presentación: cohesión do grupo, claridade na exposición, utilización de medios informáticos, emprego de materiais, conclusións, etc.<br>- A asistencia a todas as exposicións. O seu control será mediante sinatura.<br>- A intervención na aula sobre o tema exposto ou nos debates posteriores.                                                                                                                                              | 15 | B5<br>B6                   | C33<br>C34<br>C41<br>C55               | D1<br>D3<br>D5<br>D8<br>D9<br>D11<br>D13<br>D18<br>D21 |                                                                                   |
| Exame de preguntas de desenvolvemento | 1º Bloque: tres apartados dos temas impartidos. Un de cada tema.<br>2º Bloque: cinco cuestións sobre os temas impartidos.<br>Cada unha terá diferente peso segundo o seu grao de amplitude e dificultade. Os estudantes saberán no momento da proba a cualificación máxima de cada unha delas.<br>Criterios de avaliación:<br>- Adquisición do coñecemento das cuestións propostas.<br>- Claridade na exposición, e corrección na redacción e a escritura.<br>- Utilización correcta de conceptos matemáticos.<br>- Capacidade para aplicar o coñecemento teórico. | 70 | A1<br>A2<br>A3<br>A4<br>A5 | B1<br>B2<br>B3<br>B6                   | C33<br>C34<br>C41                                      | D3<br>D13<br>D15<br>D17<br>D21                                                    |

### Outros comentarios sobre a Avaliación

A cualificación final da materia será a suma das obtidas no traballo (cualificación de 0 a 3) e na proba individual escrita (cualificación de 0 a 7).

O exame constará de dúas partes, unha por cada un dos bloques de contido teórico da materia.

Avaliación voluntaria durante o curso: unha proba escrita de cada un dos bloques do temario. As dúas partes deben ser aprobadas de forma independente para liberar materia do exame final.

Os estudantes que non se integren nos grupos de traballo das clases prácticas ou non cumpran os requisitos establecidos como criterios de avaliación terán como única opción o exame (cualificación de 0 a 7), sendo a cualificación obtida a súa cualificación final da materia.

Co mesmo criterio, os que non se presenten ao exame terán como cualificación final a obtida no traballo.

**No caso de non ter superada a materia na primeira convocatoria, as competencias non adquiridas serán avaliadas na convocatoria de xullo**

### SEGUNDA CONVOCATORIA E SEGUINTE

**Os estudantes que non superen a materia deberán pasar un novo exame (de 0 a 7). A cualificación que obtiveran no traballo (de 0 a 3) no curso correspondente será engadida á nova cualificación.**

EVALUACIÓN DE ALUMNOS NON ASISTENTES As competencias serán avaliadas mediante a realización dun examen (de 0 a 10).

**As datas oficiais dos exames pódense consultar na páxina web da facultade (<http://fcced.uvigo.es/gl/docencia/exames>)**

### Bibliografía. Fontes de información

#### Bibliografía Básica

DICKSON, L.; BROWN, M. ; GIBSON, O., **El aprendizaje de las matemáticas**, 1991,  
CHAMORRO, M<sup>a</sup>. DEL C. (Cordinadora), **Didáctica de las Matemáticas para Educación Infantil**, 2005,

CASCALLANA, M.T., **Iniciación a las matemáticas. Materiales y recursos**, 2002,

N.C.T.M., **Principios y estándares para la Educación Matemática**, 2003,

BERDONNEAU, C., **Matemáticas Activas (2-6 años)**, 2007,

---

#### **Bibliografía Complementaria**

---

---

#### **Recomendacións**

---

---

#### **Materias que se recomienda ter cursado previamente**

---

Matemáticas para mestres: Educación infantil/P02G110V01602

---

---

#### **Outros comentarios**

---

Non é necesario, para cursar esta materia, ter superado a de Matemáticas para Mestres.

A Didáctica das matemáticas resulta imprescindible para poder completar a formación que todo profesional competente en Educación Infantil necesita.

---

**DATOS IDENTIFICATIVOS****Xogo na educación infantil**

|                       |                                                                                                        |        |       |              |
|-----------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------|-------|--------------|
| Materia               | Xogo na educación infantil                                                                             |        |       |              |
| Código                | P02G110V01912                                                                                          |        |       |              |
| Titulación            | Grao en Educación Infantil                                                                             |        |       |              |
| Descritores           | Creditos ECTS                                                                                          | Sinale | Curso | Cuadrimestre |
|                       | 6                                                                                                      | OP     | 4     | 1c           |
| Lingua de impartición | Castelán<br>Galego                                                                                     |        |       |              |
| Departamento          | Didácticas especiais                                                                                   |        |       |              |
| Coordinador/a         | Novo Carballal, Antonio<br>Figueira Rodríguez, Alberto                                                 |        |       |              |
| Profesorado           | Figueira Rodríguez, Alberto<br>Novo Carballal, Antonio                                                 |        |       |              |
| Correo-e              | anovo@uvigo.es<br>afigueira@uvigo.es                                                                   |        |       |              |
| Web                   |                                                                                                        |        |       |              |
| Descrición xeral      | A materia aporta unha visión xeral do xogo como elemento imprescindible do proceso ensino-aprendizaxe. |        |       |              |

**Competencias**

|        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
|--------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Código |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
| A1     | Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.                                                  |
| A2     | Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.                                                                                                      |
| A3     | Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.                                                                                                                                      |
| A4     | Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.                                                                                                                                                                                                                                     |
| A5     | Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.                                                                                                                                                                                                                                |
| B1     | Coñecer os obxectivos, contidos curriculares e criterios de avaliación da Educación Infantil                                                                                                                                                                                                                                                                              |
| B2     | Promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva                                                                                                                                                                                      |
| B3     | Deseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade que atendan ás singulares necesidades educativas dos estudantes, á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos                                                                                                                                                                |
| B4     | Fomentar a convivencia na aula e fóra dela e abordar a resolución pacífica de conflitos. Saber observar sistematicamente contextos de aprendizaxe e convivencia e saber reflexionar sobre eles                                                                                                                                                                            |
| B5     | Reflexionar en grupo sobre a aceptación de normas e o respecto aos demais. Promover a autonomía e a singularidade de cada estudante como factores de educación das emocións, os sentimentos e os valores na primeira infancia                                                                                                                                             |
| B7     | Coñecer as implicacións educativas das tecnoloxías da información e a comunicación e, en particular, da televisión na primeira infancia.                                                                                                                                                                                                                                  |
| B11    | Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promovelos nos estudantes                                                                                                                                                                                         |
| C1     | Comprender os procesos educativos e de aprendizaxe no período 0-6, no contexto familiar, social e escolar.                                                                                                                                                                                                                                                                |
| C2     | Coñecer os desenvolvementos da psicología evolutiva da infancia nos períodos 0-3 e 3-6.                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
| C4     | Recoñecer a identidade da etapa e as súas características cognitivas, psicomotoras, comunicativas, sociais, afectivas.                                                                                                                                                                                                                                                    |
| C5     | Saber promover a adquisición de hábitos en torno á autonomía, a liberdade, a curiosidade, a observación, a experimentación, a imitación, a aceptación de normas e de límites, o xogo simbólico e heurístico                                                                                                                                                               |
| C6     | Coñecer a dimensión pedagóxica da interacción cos iguais e os adultos e saber promover a participación en actividades colectivas, o traballo cooperativo e o esforzo individual.                                                                                                                                                                                          |
| C7     | Identificar dificultades de aprendizaxe, disfuncións cognitivas e as relacionadas coa atención.                                                                                                                                                                                                                                                                           |
| C9     | Adquirir recursos para favorecer a integración educativa de estudantes con dificultades.                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
| C10    | Crear e manter lazos de comunicación coas familias para incidir eficazmente no proceso educativo.                                                                                                                                                                                                                                                                         |
| C13    | Analizar e incorporar de forma crítica as cuestións máis relevantes da sociedade actual que afectan á educación familiar e escolar: impacto social e educativo das linguaxes audiovisuais e das pantallas; cambios nas relacións de xénero e intergeneracionais; multiculturalidade e interculturalidade; discriminación e inclusión social e desenvolvemento sostenible. |
| C15    | Coñecer os principios básicos dun desenvolvemento e comportamento saudables.                                                                                                                                                                                                                                                                                              |

|     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
|-----|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| C16 | Identificar trastornos no soño, a alimentación, o desenvolvemento psicomotor, a atención e a percepción auditiva e visual.                                                                                                                                                                                    |
| C17 | Colaborar cos profesionais especializados para solucionar devanditos trastornos.                                                                                                                                                                                                                              |
| C18 | Detectar carencias afectivas, alimenticias e de benestar que perturben o desenvolvemento físico e psíquico adecuado dos estudantes.                                                                                                                                                                           |
| C19 | Comprender que a dinámica diaria en educación infantil é cambiante en función de cada estudante, grupo e situación e saber ser flexible no exercicio da función docente.                                                                                                                                      |
| C20 | Valorar a importancia da estabilidade e a regularidad na contorna escolar, os horarios e os estados de ánimo do profesorado como factores que contribúen ao progreso armónico e integral dos estudantes.                                                                                                      |
| C21 | Saber traballar en equipo con outros profesionais de dentro e fóra do centro na atención a cada estudante, así como na planificación das secuencias de aprendizaxe e na organización das situacións de traballo no aula e no espazo de xogo, identificando as peculiaridades do período 0-3 e do período 3-6. |
| C22 | Atender as necesidades dos estudantes e transmitir seguridade, tranquilidade e afecto.                                                                                                                                                                                                                        |
| C23 | Comprender que a observación sistemática é un instrumento básico para poder reflexionar sobre a práctica e a realidade, así como contribuír á innovación e a mellóraa en educación infantil.                                                                                                                  |
| C24 | Dominar as técnicas de observación e rexistro.                                                                                                                                                                                                                                                                |
| C29 | Valorar a importancia do traballo en equipo                                                                                                                                                                                                                                                                   |
| C32 | Valorar a relación persoal con cada estudante e a súa familia como factor de calidade da educación.                                                                                                                                                                                                           |
| C33 | Cóñecer os fundamentos científicos, matemáticos e tecnolóxicos do currículo desta etapa así como as teorías sobre a adquisición e desenvolvemento das aprendizaxes correspondentes .                                                                                                                          |
| C34 | Cóñecer estratexias didácticas para desenvolver representacións numéricas e nocións espaciais, geométricas e de desenvolvemento lóxico.                                                                                                                                                                       |
| C45 | Cóñecer a tradición oral e o folclore.                                                                                                                                                                                                                                                                        |
| C49 | Recoñecer e valorar o uso adecuado da linguaxe verbal e non verbal.                                                                                                                                                                                                                                           |
| C53 | Cóñecer os fundamentos musicais, plásticos e de expresión corporal do currículo desta etapa así como as teorías sobre a adquisición e desenvolvemento das aprendizaxes correspondentes.                                                                                                                       |
| C54 | Cóñecer e utilizar cancións para promover a educación auditiva, rítmica e vocal.                                                                                                                                                                                                                              |
| C55 | Saber utilizar o xogo como recurso didáctico, así como deseñar actividades de aprendizaxe baseadas en principios lúdicos.                                                                                                                                                                                     |
| C56 | Elaborar propostas didácticas que fomenten a percepción e expresión musicais, as habilidades motrices, o debuxo e a creatividade.                                                                                                                                                                             |
| C60 | Cóñecer e aplicar os procesos de interacción e comunicación no aula, así como dominar as destrezas e habilidades sociais necesarias para fomentar un clima que facilite a aprendizaxe e a convivencia.                                                                                                        |
| C61 | Controlar e facer o seguimento do proceso educativo e, en particular, de ensino e aprendizaxe mediante o dominio de técnicas e estratexias necesarias.                                                                                                                                                        |
| C62 | Relacionar teoría e práctica coa realidade do aula e do centro.                                                                                                                                                                                                                                               |
| C63 | Participar na actividade docente e aprender a saber facer, actuando e reflexionando desde a práctica.                                                                                                                                                                                                         |
| D1  | Capacidade de análise e síntese                                                                                                                                                                                                                                                                               |
| D2  | Capacidade de organización e planificación                                                                                                                                                                                                                                                                    |
| D3  | Comunicación oral e escrita                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
| D6  | Capacidade de xestión da información                                                                                                                                                                                                                                                                          |
| D7  | Resolución de problemas                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
| D8  | Toma de decisións                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
| D9  | Traballo en equipo                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
| D11 | Habilidades nas relacións interpersoais                                                                                                                                                                                                                                                                       |
| D12 | Recoñecemento da diversidade e multiculturalidade                                                                                                                                                                                                                                                             |
| D13 | Razoamento crítico                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
| D14 | Compromiso ético                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
| D15 | Aprendizaxe autónoma                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
| D16 | Adaptación a novas situacións                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
| D17 | Creatividade                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
| D18 | Lideranza                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
| D19 | Cóñecemento doutras culturas e costumes                                                                                                                                                                                                                                                                       |
| D20 | Iniciativa e espírito emprendedor                                                                                                                                                                                                                                                                             |
| D21 | Motivación pola calidade                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
| D22 | Sensibilidade por temas ambientais                                                                                                                                                                                                                                                                            |

## Resultados de aprendizaxe

Resultados previstos na materia

Resultados de Formación  
e Aprendizaxe

1. Saber utilizar o xogo como recurso didáctico, así como deseñar actividades de aprendizaxe baseadas en principios lúdicos.

|    |     |     |     |
|----|-----|-----|-----|
| A1 | B1  | C1  | D1  |
| A2 | B2  | C2  | D2  |
| A4 | B3  | C4  | D3  |
| A5 | B4  | C5  | D6  |
|    | B5  | C7  | D7  |
|    | B7  | C9  | D8  |
|    | B11 | C13 | D9  |
|    |     | C15 | D11 |
|    |     | C16 | D12 |
|    |     | C17 | D13 |
|    |     | C18 | D14 |
|    |     | C19 | D15 |
|    |     | C20 | D16 |
|    |     | C21 | D17 |
|    |     | C22 | D18 |
|    |     | C23 | D19 |
|    |     | C24 | D20 |
|    |     | C29 | D21 |
|    |     | C32 | D22 |
|    |     | C33 |     |
|    |     | C34 |     |
|    |     | C45 |     |
|    |     | C53 |     |
|    |     | C54 |     |
|    |     | C55 |     |
|    |     | C56 |     |
|    |     | C60 |     |
|    |     | C61 |     |
|    |     | C62 |     |
|    |     | C63 |     |

2. Saber utilizar o xogo como principal recurso didáctico e utilizalo para o proceso de automonía persoal

|    |    |     |     |
|----|----|-----|-----|
| A1 | B2 | C1  | D1  |
| A2 | B7 | C2  | D2  |
| A4 |    | C4  | D3  |
|    |    | C5  | D6  |
|    |    | C6  | D7  |
|    |    | C7  | D8  |
|    |    | C9  | D9  |
|    |    | C10 | D11 |
|    |    | C13 | D12 |
|    |    | C15 | D13 |
|    |    | C16 | D14 |
|    |    | C17 | D15 |
|    |    | C18 | D16 |
|    |    | C19 | D17 |
|    |    | C20 | D18 |
|    |    | C21 | D19 |
|    |    | C22 | D20 |
|    |    | C23 | D21 |
|    |    | C24 | D22 |
|    |    | C29 |     |
|    |    | C32 |     |
|    |    | C33 |     |
|    |    | C34 |     |
|    |    | C45 |     |
|    |    | C49 |     |
|    |    | C53 |     |
|    |    | C54 |     |
|    |    | C55 |     |
|    |    | C56 |     |
|    |    | C60 |     |
|    |    | C61 |     |
|    |    | C62 |     |
|    |    | C63 |     |

|                                                                                                                    |    |    |     |     |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|----|-----|-----|
| 3. Promover o xogo simbólico e de representación de roles como principal medio de coñecemento da realidade social. | A1 | B1 | C1  | D1  |
|                                                                                                                    | A2 | B2 | C2  | D2  |
|                                                                                                                    |    | B3 | C4  | D3  |
|                                                                                                                    |    | B4 | C5  | D6  |
|                                                                                                                    |    | B5 | C6  | D7  |
|                                                                                                                    |    |    | C7  | D8  |
|                                                                                                                    |    |    | C9  | D9  |
|                                                                                                                    |    |    | C10 | D11 |
|                                                                                                                    |    |    | C13 | D12 |
|                                                                                                                    |    |    | C15 | D13 |
|                                                                                                                    |    |    | C16 | D14 |
|                                                                                                                    |    |    | C17 | D15 |
|                                                                                                                    |    |    | C18 | D16 |
|                                                                                                                    |    |    | C19 | D17 |
|                                                                                                                    |    |    | C20 | D18 |
|                                                                                                                    |    |    | C21 | D19 |
|                                                                                                                    |    |    | C22 | D20 |
|                                                                                                                    |    |    | C23 | D21 |
|                                                                                                                    |    |    | C24 | D22 |
|                                                                                                                    |    |    | C29 |     |
|                                                                                                                    |    |    | C32 |     |
|                                                                                                                    |    |    | C33 |     |
|                                                                                                                    |    |    | C34 |     |
|                                                                                                                    |    |    | C45 |     |
|                                                                                                                    |    |    | C49 |     |
|                                                                                                                    |    |    | C53 |     |
|                                                                                                                    |    |    | C54 |     |
|                                                                                                                    |    |    | C55 |     |
|                                                                                                                    |    |    | C56 |     |
|                                                                                                                    |    |    | C60 |     |
|                                                                                                                    |    |    | C61 |     |
|                                                                                                                    |    |    | C62 |     |
|                                                                                                                    |    |    | C63 |     |
| 4. Ser capaz de utilizar os xogos como medio para promover a comprensión da realidade.                             | A3 | B2 | C1  | D1  |
|                                                                                                                    | A4 | B3 | C2  | D2  |
|                                                                                                                    |    | B4 | C4  | D3  |
|                                                                                                                    |    |    | C5  | D6  |
|                                                                                                                    |    |    | C6  | D7  |
|                                                                                                                    |    |    | C7  | D8  |
|                                                                                                                    |    |    | C9  | D9  |
|                                                                                                                    |    |    | C10 | D11 |
|                                                                                                                    |    |    | C13 | D12 |
|                                                                                                                    |    |    | C15 | D13 |
|                                                                                                                    |    |    | C16 | D14 |
|                                                                                                                    |    |    | C17 | D15 |
|                                                                                                                    |    |    | C18 | D16 |
|                                                                                                                    |    |    | C19 | D17 |
|                                                                                                                    |    |    | C20 | D18 |
|                                                                                                                    |    |    | C21 | D19 |
|                                                                                                                    |    |    | C22 | D21 |
|                                                                                                                    |    |    | C23 | D22 |
|                                                                                                                    |    |    | C24 |     |
|                                                                                                                    |    |    | C29 |     |
|                                                                                                                    |    |    | C32 |     |
|                                                                                                                    |    |    | C33 |     |
|                                                                                                                    |    |    | C34 |     |
|                                                                                                                    |    |    | C45 |     |
|                                                                                                                    |    |    | C49 |     |
|                                                                                                                    |    |    | C53 |     |
|                                                                                                                    |    |    | C54 |     |
|                                                                                                                    |    |    | C55 |     |
|                                                                                                                    |    |    | C56 |     |
|                                                                                                                    |    |    | C60 |     |
|                                                                                                                    |    |    | C61 |     |
|                                                                                                                    |    |    | C62 |     |
|                                                                                                                    |    |    | C63 |     |

5. Diseñar actividades encamiñadas ao desenvolvemento das habilidades motrices.

|    |     |     |     |
|----|-----|-----|-----|
| A1 | B1  | C1  | D1  |
| A2 | B3  | C2  | D2  |
| A3 | B4  | C4  | D3  |
| A4 | B5  | C5  | D6  |
|    | B7  | C6  | D7  |
|    | B11 | C7  | D8  |
|    |     | C9  | D9  |
|    |     | C10 | D11 |
|    |     | C13 | D12 |
|    |     | C18 | D13 |
|    |     | C19 | D14 |
|    |     | C22 | D15 |
|    |     | C45 | D16 |
|    |     | C53 | D17 |
|    |     | C54 | D18 |
|    |     | C55 | D19 |
|    |     | C56 | D20 |
|    |     | C62 | D21 |
|    |     |     | D22 |

## Contidos

### Tema

1. BLOQUE 1; Concepto e fundamentos do xogo na idade infantil. Concepto e fundamentos.
2. BLOQUE 2; Os xogos na idade infantil.
  - Xogos con material motriz.
  - Xogos con material reutilizable.
  - Xogo simbólico.
  - ...
3. BLOQUE 3; Espazos, recursos e materiais para o xogo infantil.
  - Espazos.
  - Recursos.
  - Materiais.
4. BLOQUE 4; Novas tendencias no xogo infantil.
  - As novas tecnoloxías e o xogo.
  - Os xogos ambientados.

## Planificación

|                               | Horas na aula | Horas fóra da aula | Horas totais |
|-------------------------------|---------------|--------------------|--------------|
| Actividades introdutorias     | 2             | 0                  | 2            |
| Lección maxistral             | 12            | 0                  | 12           |
| Traballo tutelado             | 4             | 12                 | 16           |
| Presentación                  | 2             | 0                  | 2            |
| Exame de preguntas obxectivas | 2             | 0                  | 2            |
| Traballo                      | 2             | 0                  | 2            |
| Práctica de laboratorio       | 2             | 0                  | 2            |

\*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

## Metodoloxía docente

|                           | Descrición                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
|---------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Actividades introdutorias | Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.                                                                                                                                                                                         |
| Lección maxistral         | Sesión maxistral dos contidos da materia en determinados momentos incluíndo estratexias de resolución de problemas ou descubrimento guiado.                                                                                                                                                             |
| Traballo tutelado         | O estudante de xeito individual o en grupo, elabora un documento sobre a temática da materia ou prepara seminarios, investigacións, memorias, ensaios. Trátase de unha actividade autónoma dos estudantes que inclúe a procura e recolleita de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción |
| Presentación              | Exposicións prácticas de sesións.                                                                                                                                                                                                                                                                       |

## Atención personalizada

| Metodoloxías      | Descrición                                     |
|-------------------|------------------------------------------------|
| Lección maxistral | Base teórica do xogo                           |
| Presentación      | Entregas cumprindo os criterios de avaliación. |

|                           |                                                                                                                                                                                                      |
|---------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Traballo tutelado         | A atención o alumnado farase través da plataforma Tema, por correo electrónico, teléfono ou na propia aula. O alumnado poderá consultar directamente calquer tipo de dúbida nos horarios de tutoría. |
| Actividades introdutorias | A atención o alumnado farase través da plataforma Tema, por correo electrónico, teléfono ou na propia aula. O alumnado poderá consultar directamente calquer tipo de dúbida nos horarios de tutoría. |
| <b>Probas</b>             | <b>Descrición</b>                                                                                                                                                                                    |
| Práctica de laboratorio   | A atención o alumnado farase través da plataforma Tema, por correo electrónico, teléfono ou na propia aula. O alumnado poderá consultar directamente calquer tipo de dúbida nos horarios de tutoría. |

| <b>Avaliación</b>             |                                                                                                                                                                                                                  |               |                                       |                               |    |
|-------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------|---------------------------------------|-------------------------------|----|
|                               | Descrición                                                                                                                                                                                                       | Cualificación | Resultados de Formación e Aprendizaxe |                               |    |
| Exame de preguntas obxectivas | Probas para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta ( verdadeiro/falso, elección múltiple, emparellamento de elementos...).                | 40            | A1<br>A4                              | B3<br>C5<br>C21<br>C33<br>C56 |    |
| Traballo                      | Traballos vinculados á parte práctica da materia.                                                                                                                                                                | 30            | A2                                    | B7<br>B11                     |    |
| Práctica de laboratorio       | Probas para a avaliación que inclúen actividades, problemas ou exercicios prácticos a resolver. Os alumnos deben dar resposta á actividade suscitada, aplicando os coñecementos teóricos e prácticos da materia. | 30            | A3                                    | C1<br>C20<br>C63              | D9 |

#### **Outros comentarios sobre a Avaliación**

TODO O ALUMNADO, ASISTA OU NON ÁS AULAS, TEN DEREITO A SER AVALIADO (MEDIANTE UN EXAME OU NO MODO EN QUE SE ESTABLEZA NESTA GUÍA DOCENTE

Na primeira convocatoria:

A parte teórica sumará ata o 40 % (as probas de pregunta curta e resolución de problemas e/ou exercicios) a parte práctica o 40 % (probas prácticas, traballos e exposición na aula) e o 20% a asistencia. Será necesario superar o 5 (o 50 % da nota) tanto na parte teórica como na práctica separadamente e o 80% da asistencia a clase.

Para a segunda convocatoria:

Na parte teórica, as partes aprobadas teranse en conta coa nota correspondente.

A parte práctica, recuperarase mediante supostos prácticos do xogo motor, que o alumnado debe resolver segundo o contido teórico práctico de cada unha das partes.

De non ter superada a materia na primeira convocatoria, as competencias non adquiridas serán avaliadas na convocatoria de xullo.

As datas oficiais dos exames pódense consultar na web da facultade na ligazón <http://fced.uvigo.es/es/docencia/examenes>

#### **Bibliografía. Fontes de información**

##### **Bibliografía Básica**

BUCHER,W., **1000 Exercices and jeux de natation.**, Vigot, 1986

CAMIÑA, F., **Xogos Acuáticos**, Lea, 1997

BANET,J. y ABBADIE, M., **Como ensinar a Través del Juego**, Fontanella, 1975

BERNE,E., **Juegos en que participamos: Psicología de relaciones.**, Diana, 1987

LUQU,F. Y LUQUE, S., **Guía de juegos escolares con compañeros:fuerza, potencia, atención.**, Gymnos, 1995

CAÑIZAS, J.M., **400 juegos y ejercicios por parejas para el desarrollo de las habilidades básicas.**, Wanceulen, 1992

##### **Bibliografía Complementaria**

#### **Recomendacións**

**DATOS IDENTIFICATIVOS****A linguaxe corporal**

|                       |                                                                                                                                                                                                                                          |        |       |              |
|-----------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------|-------|--------------|
| Materia               | A linguaxe corporal                                                                                                                                                                                                                      |        |       |              |
| Código                | P02G110V01928                                                                                                                                                                                                                            |        |       |              |
| Titulación            | Grao en Educación Infantil                                                                                                                                                                                                               |        |       |              |
| Descritores           | Creditos ECTS                                                                                                                                                                                                                            | Sinale | Curso | Cuadrimestre |
|                       | 6                                                                                                                                                                                                                                        | OP     | 4     | 1c           |
| Lingua de impartición | Castelán                                                                                                                                                                                                                                 |        |       |              |
| Departamento          | Didácticas especiais                                                                                                                                                                                                                     |        |       |              |
| Coordinador/a         | García Ordóñez, Enrique                                                                                                                                                                                                                  |        |       |              |
| Profesorado           | García Ordóñez, Enrique                                                                                                                                                                                                                  |        |       |              |
| Correo-e              | kikeord@gmail.com                                                                                                                                                                                                                        |        |       |              |
| Web                   |                                                                                                                                                                                                                                          |        |       |              |
| Descrición xeral      | Nesta materia o alumnado coñecerá as posibilidades expresivas do corpo e da linguaxe, adquirindo e vivenciando competencias que lle van a permitir favorecer o correcto desenvolvemento da expresión corporal no alumnado de 3 a 6 anos. |        |       |              |

**Competencias**

|        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
|--------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Código |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
| A1     | Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo. |
| A2     | Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.                                                     |
| A3     | Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.                                                                                     |
| A4     | Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.                                                                                                                                                                                    |
| A5     | Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.                                                                                                                                                                               |
| B1     | Coñecer os obxectivos, contidos curriculares e criterios de avaliación da Educación Infantil                                                                                                                                                                                                                             |
| B2     | Promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva                                                                                                                                     |
| B4     | Fomentar a convivencia na aula e fóra dela e abordar a resolución pacífica de conflitos. Saber observar sistematicamente contextos de aprendizaxe e convivencia e saber reflexionar sobre eles                                                                                                                           |
| B8     | Coñecer fundamentos de dietética e hixiene infantís. Coñecer fundamentos de atención prematura e as bases e desenvolvementos que permiten comprender os procesos psicolóxicos, de aprendizaxe e de construción da personalidade na primeira infancia                                                                     |
| B10    | Actuar como orientador de pais e nais en relación coa educación familiar no período 0-6 e dominar habilidades sociais no trato e relación coa familia de cada estudante e co conxunto das familias                                                                                                                       |
| B11    | Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promovelos nos estudantes                                                                                                                                        |
| B12    | Comprender a función, as posibilidades e os límites da educación na sociedade actual e as competencias fundamentais que afectan aos colexios de educación infantil e aos seus profesionais. Coñecer modelos de mellora da calidade con aplicación aos centros educativos                                                 |
| C57    | Analizar as linguaxes audiovisuais e as súas implicacións educativas.                                                                                                                                                                                                                                                    |
| C58    | Promover a sensibilidade relativa á expresión plástica e á creación artística.                                                                                                                                                                                                                                           |
| D1     | Capacidade de análise e síntese                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
| D2     | Capacidade de organización e planificación                                                                                                                                                                                                                                                                               |
| D6     | Capacidade de xestión da información                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
| D7     | Resolución de problemas                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
| D8     | Toma de decisións                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
| D9     | Traballo en equipo                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
| D14    | Compromiso ético                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
| D15    | Aprendizaxe autónoma                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
| D16    | Adaptación a novas situacións                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
| D17    | Creatividade                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
| D18    | Lideranza                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
| D19    | Coñecemento doutras culturas e costumes                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
| D21    | Motivación pola calidade                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |

| <b>Resultados de aprendizaxe</b>                                                                                                                              |    |                                       |     |     |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|---------------------------------------|-----|-----|
| Resultados previstos na materia                                                                                                                               |    | Resultados de Formación e Aprendizaxe |     |     |
| 1. Saber utilizar o xogo como principal recurso didáctico, así como deseñar actividades de aprendizaxe baseadas en principios lúdicos e na linguaxe corporal. | A2 | B1                                    | C57 | D1  |
|                                                                                                                                                               | A4 | B2                                    | C58 | D8  |
|                                                                                                                                                               |    | B10                                   |     | D16 |
|                                                                                                                                                               |    |                                       |     | D17 |
| 2. Potenciar nos nenos e as nenas o coñecemento e control do seu corpo e as súas posibilidades motrices mediante o corpo.                                     | A1 | B4                                    |     | D1  |
|                                                                                                                                                               | A3 | B8                                    |     | D15 |
|                                                                                                                                                               | A5 | B12                                   |     |     |
| 3. Promover o xogo simbólico e de representación de roles como principal medio de coñecemento da realidade social.                                            | A2 | B4                                    |     | D1  |
|                                                                                                                                                               | A3 | B11                                   |     | D14 |
|                                                                                                                                                               |    | B12                                   |     | D15 |
|                                                                                                                                                               |    |                                       |     | D16 |
|                                                                                                                                                               |    |                                       |     | D17 |
| 4. Potenciar o uso da linguaxe corporal para conseguir unha mellor expresión, respectar o traballo propio e desenvolver habilidades sociais.                  | A1 | B2                                    |     | D1  |
|                                                                                                                                                               | A2 | B4                                    |     | D7  |
|                                                                                                                                                               | A5 | B11                                   |     | D14 |
|                                                                                                                                                               |    | B12                                   |     | D15 |
|                                                                                                                                                               |    |                                       |     | D21 |
| 5. Potenciar nos nenos e as nenas o coñecemento e control do seu corpo e as súas posibilidades motrices.                                                      | A2 | B1                                    |     | D1  |
|                                                                                                                                                               | A4 | B8                                    |     | D2  |
|                                                                                                                                                               |    | B11                                   |     | D6  |
|                                                                                                                                                               |    | B12                                   |     | D9  |
|                                                                                                                                                               |    |                                       |     | D15 |
|                                                                                                                                                               |    |                                       |     | D16 |
| 6. Ser capaz de deseñar actividades de aprendizaxe de novas formas de expresión.                                                                              |    |                                       |     | D19 |
|                                                                                                                                                               | A1 | B1                                    |     | D14 |
|                                                                                                                                                               | A3 | B4                                    |     | D15 |
|                                                                                                                                                               |    | B8                                    |     |     |
|                                                                                                                                                               |    | B11                                   |     |     |

## Contidos

### Tema

|                                                                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                                                              |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Bloque 1. Principios básicos da linguaxe corporal en Educación Infantil. Linguaxe corporal e estilos docentes en Ed. Infantil.                                                                             | Tema 1. Marco conceptual da linguaxe corporal na educación infantil.<br>Tema 2. Linguaxe corporal e os seus elementos.                                                                                                       |
| Bloque 2. A linguaxe corporal medio de representación, expresión e comunicación en Educación Infantil. O código non verbal na infancia.                                                                    | Tema 3. A comunicación a través da linguaxe corporal.<br>Tema 4. Elementos non intencionais da linguaxe corporal.<br>Tema 5. O proceso de alfabetización da linguaxe corporal. Os contidos específicos da linguaxe corporal. |
| Bloque 3. Do xogo simbólico ao xogo dramático. A creatividade                                                                                                                                              | Tema 6. Definindo conceptos. Xogo, xogo simbólico, xogo dramático e teatro.<br>Tema 7. O xogo dramático e o teatro desde a teoría das intelixencias múltiples.<br>Tema 8. O xogo dramático como estratexia nas aulas.        |
| Bloque 4. Principios metodolóxico-didácticos para a aplicación de técnicas artístico-expresivas en educación infantil: a danza creativa e tradicional, o teatro de sombras, a pantomima e a dramatización. | Tema 9. A danza como manifestación expresivo-educativa.<br>Tema 10. A dramatización como manifestación expresivo-educativa.                                                                                                  |

## Planificación

|                          | Horas na aula | Horas fóra da aula | Horas totais |
|--------------------------|---------------|--------------------|--------------|
| Lección maxistral        | 22.5          | 45                 | 67.5         |
| Prácticas de laboratorio | 30            | 52.5               | 82.5         |

\*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

## Metodoloxía docente

|                          | Descrición                                                                                                                                                                                |
|--------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Lección maxistral        | O profesor expoñerá os contidos da materia, aclarando conceptos, clasificacións, técnicas de aplicación, fundamentos, etc.                                                                |
| Prácticas de laboratorio | Prácticas que formarán parte do traballo da materia, e que serán desenvolvidas polos alumnos e avaliadas in situ polo profesor e alumnos, intentando conseguir as aprendizaxes oportunas. |

| <b>Atención personalizada</b> |                                               |
|-------------------------------|-----------------------------------------------|
| <b>Metodoloxías</b>           | <b>Descrición</b>                             |
| Prácticas de laboratorio      | Realizaranse nas horas de practica da materia |
| Lección maxistral             | Impartidas na aula teorica POLO PROFESOR      |

| <b>Avaliación</b>        |                                                                                                         |               |                                       |     |     |     |
|--------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------|---------------------------------------|-----|-----|-----|
|                          | Descrición                                                                                              | Cualificación | Resultados de Formación e Aprendizaxe |     |     |     |
| Lección maxistral        | Avaliarase:<br>- Exame de os contidos impartidos en aula.<br>- A calidade de os traballos.              | 40            | A1                                    | B1  | C57 | D17 |
|                          |                                                                                                         |               | A2                                    | B2  | C58 |     |
|                          |                                                                                                         |               | A3                                    | B4  |     |     |
|                          |                                                                                                         |               | A4                                    | B8  |     |     |
|                          |                                                                                                         |               | A5                                    | B10 |     |     |
| Prácticas de laboratorio | Avaliarase:<br>- A participación activa<br>- A calidade de os traballos<br>- A exposición de as sesións | 60            |                                       | B11 |     |     |
|                          |                                                                                                         |               |                                       | B12 |     |     |
|                          |                                                                                                         |               | A1                                    | B1  | C57 | D1  |
|                          |                                                                                                         |               | A2                                    | B2  | C58 | D2  |
|                          |                                                                                                         |               | A3                                    | B4  |     | D6  |
|                          |                                                                                                         |               | A4                                    | B8  |     | D7  |
|                          |                                                                                                         |               | A5                                    | B10 |     | D8  |
|                          |                                                                                                         |               |                                       | B11 |     | D9  |
|                          |                                                                                                         |               |                                       | B12 |     | D14 |
|                          |                                                                                                         |               |                                       |     |     | D15 |
|                          |                                                                                                         |               |                                       |     |     | D16 |
|                          |                                                                                                         |               |                                       |     |     | D17 |
|                          |                                                                                                         |               |                                       |     |     | D18 |
|                          |                                                                                                         |               |                                       |     |     | D19 |
|                          |                                                                                                         |               |                                       |     |     | D21 |

#### **Outros comentarios sobre a Avaliación**

Para superar a materia será imprescindible ter aprobadas ambas partes, prácticas de laboratorio e lección maxistral, cun mínimo de 5 sobre 10.

Gardarase a cualificación de cada un dos apartados anteriores na convocatoria extraordinaria de xullo.

Todo o alumnado, asista ou non ás clases, ten dereito a ser avaliado.

Para os alumnos non asistentes ou que non alcancen o 80% das asistencias, o exame teórico terá un valor do 60% e as prácticas de laboratorio un 40%.

De non ter superada a materia na primeira convocatoria, as competencias non adquiridas serán avaliadas na convocatoria de xullo.

As datas oficiais dos exames pódense consultar na web da facultade, no seguinte enlace <http://fcced.uvigo.es/gl/docencia/exames>

#### **Bibliografía. Fontes de información**

##### **Bibliografía Básica**

Nista-Piccolo, V., **Movimiento y Expresión Corporal.**, NARCEA, 2015

Ortiz, M., **Comunicación y Lenguaje Corporal. Bases y fundamentos aplicados al ámbito educativo.**, PROYECTO SUR, 2000

VVAA, **La Educación Psicomotriz (3-8 años). Cuerpo, Movimiento, Percepción, Afectividad: Una propuesta teórico-práctica.**, GRAO, 2007

##### **Bibliografía Complementaria**

Cebreiros, J., **Olvida tu Lenguaje Corporal. Una nueva forma de entender la comunicación.**, PLATAFORMA EDITORIAL, 2015

Fajardo, L. & Moya, C., **Fundamentos Neuropsicológicos del Lenguaje**, EDICIONES UNIVERSIDAD DE SALAMANCA, 1999

Ortiz, M., **Expresión Corporal. Una propuesta didáctica para el profesorado de Educación Física**, GRUPO EDITORIAL UNIVERSITARIO, 2002

Pat, O., **Psicoterapia Sensoriomotriz**, DESCLEE DE BROUWER, 2016

Pons, C., **Comunicación no verbal**, KAIROS, 2015

Ruiz de Velasco, A., & Abad, J., **El Juego Simbólico**, GRAO, 2011

Sainz De Vicuña, P., **Educación en el aula de 2 años: Una propuesta Metodológica**, GRAO, 2010

Velázquez, E., **Afecto y Lenguaje. La construcción del sujeto**, EDICIONES UAB, 2014

VVAA, **Movimiento y Lenguajes. De la experiencia sensorio-perceptiva a la conciencia y el pensamiento.**, GRAO, 2017

VVAA, **Comportamiento no verbal. Más allá de la comunicación y el lenguaje**, EDICIONES PIRAMIDE, 2016

---

**Recomendacións**

---

**Materias que continúan o temario**

---

A educación física como medio de interdisciplinaridade/P02G120V01941

---

**Materias que se recomenda cursar simultaneamente**

---

Actividade física e diversidade na escola/P02G120V01945

---

**Materias que se recomenda ter cursado previamente**

---

Educación física e a súa didáctica na educación primaria/P02G120V01601

---

**DATOS IDENTIFICATIVOS****Actividade física e diversidade na educación infantil**

|                       |                                                                                                                                                                                                                                                                        |        |       |              |
|-----------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------|-------|--------------|
| Materia               | Actividade física e diversidade na educación infantil                                                                                                                                                                                                                  |        |       |              |
| Código                | P02G110V01929                                                                                                                                                                                                                                                          |        |       |              |
| Titulación            | Grao en Educación Infantil                                                                                                                                                                                                                                             |        |       |              |
| Descritores           | Creditos ECTS                                                                                                                                                                                                                                                          | Sinale | Curso | Cuadrimestre |
|                       | 6                                                                                                                                                                                                                                                                      | OP     | 4     | 1c           |
| Lingua de impartición | Galego                                                                                                                                                                                                                                                                 |        |       |              |
| Departamento          | Didácticas especiais                                                                                                                                                                                                                                                   |        |       |              |
| Coordinador/a         | Alvariñas Villaverde, Mirian<br>Vicente Vila, Pedro                                                                                                                                                                                                                    |        |       |              |
| Profesorado           | Alvariñas Villaverde, Mirian<br>Vicente Vila, Pedro                                                                                                                                                                                                                    |        |       |              |
| Correo-e              | pvicente@uvigo.es<br>myalva@uvigo.es                                                                                                                                                                                                                                   |        |       |              |
| Web                   |                                                                                                                                                                                                                                                                        |        |       |              |
| Descrición xeral      | A materia aborda a organización dos procesos educativos no eido das actividades físicas en relación coa atención as necesidades educativas especiais do alumnado en idade de escolarización na etapa de educación infantil baseada na adaptación do contexto educativo |        |       |              |

**Competencias**

|        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
|--------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Código |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
| A1     | Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo. |
| A2     | Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.                                                     |
| A3     | Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.                                                                                     |
| A4     | Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.                                                                                                                                                                                    |
| A5     | Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.                                                                                                                                                                               |
| B1     | Coñecer os obxectivos, contidos curriculares e criterios de avaliación da Educación Infantil                                                                                                                                                                                                                             |
| B2     | Promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva                                                                                                                                     |
| B3     | Deseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade que atendan ás singulares necesidades educativas dos estudantes, á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos                                                                                                               |
| B4     | Fomentar a convivencia na aula e fóra dela e abordar a resolución pacífica de conflitos. Saber observar sistematicamente contextos de aprendizaxe e convivencia e saber reflexionar sobre eles                                                                                                                           |
| B8     | Coñecer fundamentos de dietética e hixiene infantís. Coñecer fundamentos de atención prematura e as bases e desenvolvementos que permiten comprender os procesos psicolóxicos, de aprendizaxe e de construción da personalidade na primeira infancia                                                                     |
| B9     | Coñecer a organización das escolas de educación infantil e a diversidade de accións que comprende o seu funcionamento. Asumir que o exercicio da función docente debe perfeccionarse e adaptarse aos cambios científicos, pedagóxicos e sociais ao longo da vida                                                         |
| B11    | Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promovela nos estudantes                                                                                                                                         |
| B12    | Comprender a función, as posibilidades e os límites da educación na sociedade actual e as competencias fundamentais que afectan aos colexios de educación infantil e aos seus profesionais. Coñecer modelos de mellora da calidade con aplicación aos centros educativos                                                 |
| D1     | Capacidade de análise e síntese                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
| D2     | Capacidade de organización e planificación                                                                                                                                                                                                                                                                               |
| D6     | Capacidade de xestión da información                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
| D7     | Resolución de problemas                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
| D8     | Toma de decisións                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
| D9     | Traballo en equipo                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
| D11    | Habilidades nas relacións interpersoais                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
| D13    | Razoamento crítico                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
| D14    | Compromiso ético                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
| D15    | Aprendizaxe autónoma                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |

|     |                                         |
|-----|-----------------------------------------|
| D16 | Adaptación a novas situacións           |
| D17 | Creatividade                            |
| D18 | Lideranza                               |
| D19 | Coñecemento doutras culturas e costumes |
| D20 | Iniciativa e espírito emprendedor       |
| D21 | Motivación pola calidade                |

### Resultados de aprendizaxe

| Resultados previstos na materia                                                                                  | Resultados de Formación e Aprendizaxe |     |     |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------|-----|-----|
| 1. Saber utilizar o xogo como recurso didáctico, así como deseñar actividades de aprendizaxe para a diversidade. | A1                                    | B1  | D1  |
|                                                                                                                  | A2                                    | B2  | D2  |
|                                                                                                                  | A3                                    | B3  | D6  |
|                                                                                                                  | A4                                    | B4  | D7  |
|                                                                                                                  | A5                                    | B8  | D8  |
|                                                                                                                  |                                       | B9  | D9  |
|                                                                                                                  |                                       | B11 | D11 |
|                                                                                                                  |                                       | B12 | D13 |
|                                                                                                                  |                                       |     | D14 |
|                                                                                                                  |                                       |     | D15 |
|                                                                                                                  |                                       |     | D16 |
|                                                                                                                  |                                       |     | D17 |
|                                                                                                                  |                                       |     | D18 |
|                                                                                                                  |                                       |     | D19 |
|                                                                                                                  |                                       |     | D20 |
|                                                                                                                  |                                       |     | D21 |
| 2. Ser capaz de utilizar os xogos como medio para promover a comprensión da realidade.                           | A1                                    | B1  | D1  |
|                                                                                                                  | A2                                    | B2  | D2  |
|                                                                                                                  | A3                                    | B3  | D6  |
|                                                                                                                  | A4                                    | B4  | D7  |
|                                                                                                                  | A5                                    | B8  | D8  |
|                                                                                                                  |                                       | B9  | D9  |
|                                                                                                                  |                                       | B11 | D11 |
|                                                                                                                  |                                       | B12 | D13 |
|                                                                                                                  |                                       |     | D14 |
|                                                                                                                  |                                       |     | D15 |
|                                                                                                                  |                                       |     | D16 |
|                                                                                                                  |                                       |     | D17 |
|                                                                                                                  |                                       |     | D18 |
|                                                                                                                  |                                       |     | D19 |
|                                                                                                                  |                                       |     | D20 |
|                                                                                                                  |                                       |     | D21 |
| 3. Deseñar actividades encamiñadas ao desenvolvemento das habilidades motrices que atendan á diversidade         | A1                                    | B1  | D1  |
|                                                                                                                  | A2                                    | B2  | D2  |
|                                                                                                                  | A3                                    | B3  | D6  |
|                                                                                                                  | A4                                    | B4  | D7  |
|                                                                                                                  | A5                                    | B8  | D8  |
|                                                                                                                  |                                       | B9  | D9  |
|                                                                                                                  |                                       | B11 | D11 |
|                                                                                                                  |                                       | B12 | D13 |
|                                                                                                                  |                                       |     | D14 |
|                                                                                                                  |                                       |     | D15 |
|                                                                                                                  |                                       |     | D16 |
|                                                                                                                  |                                       |     | D17 |
|                                                                                                                  |                                       |     | D18 |
|                                                                                                                  |                                       |     | D19 |
|                                                                                                                  |                                       |     | D20 |
|                                                                                                                  |                                       |     | D21 |

|                                                                                                                                           |    |     |     |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|-----|-----|
| 4. Coñecer o desenvolvemento psicomotor e deseñar intervencións que atendan á diversidade                                                 | A1 | B1  | D1  |
|                                                                                                                                           | A2 | B2  | D2  |
|                                                                                                                                           | A3 | B3  | D6  |
|                                                                                                                                           | A4 | B4  | D7  |
|                                                                                                                                           | A5 | B8  | D8  |
|                                                                                                                                           |    | B9  | D9  |
|                                                                                                                                           |    | B11 | D11 |
|                                                                                                                                           |    | B12 | D13 |
|                                                                                                                                           |    |     | D14 |
|                                                                                                                                           |    |     | D15 |
|                                                                                                                                           |    |     | D16 |
|                                                                                                                                           |    |     | D17 |
|                                                                                                                                           |    |     | D18 |
|                                                                                                                                           |    |     | D19 |
|                                                                                                                                           |    |     | D20 |
|                                                                                                                                           |    |     | D21 |
| 5. Promover o xogo simbólico e de representación de roles como principal medio de coñecemento da realidade social.                        | A1 | B1  | D1  |
|                                                                                                                                           | A2 | B2  | D2  |
|                                                                                                                                           | A3 | B3  | D6  |
|                                                                                                                                           | A4 | B4  | D7  |
|                                                                                                                                           | A5 | B8  | D8  |
|                                                                                                                                           |    | B9  | D9  |
|                                                                                                                                           |    | B11 | D11 |
|                                                                                                                                           |    | B12 | D13 |
|                                                                                                                                           |    |     | D14 |
|                                                                                                                                           |    |     | D15 |
|                                                                                                                                           |    |     | D16 |
|                                                                                                                                           |    |     | D17 |
|                                                                                                                                           |    |     | D18 |
|                                                                                                                                           |    |     | D19 |
|                                                                                                                                           |    |     | D20 |
|                                                                                                                                           |    |     | D21 |
| 6. Ser capaz de desenvolver os hábitos de autonomía persoal e o respecto ás normas de convivencia nos seus alumnos.                       | A1 | B1  | D1  |
|                                                                                                                                           | A2 | B2  | D2  |
|                                                                                                                                           | A3 | B3  | D6  |
|                                                                                                                                           | A4 | B4  | D7  |
|                                                                                                                                           | A5 | B8  | D8  |
|                                                                                                                                           |    | B9  | D9  |
|                                                                                                                                           |    | B11 | D11 |
|                                                                                                                                           |    | B12 | D13 |
|                                                                                                                                           |    |     | D14 |
|                                                                                                                                           |    |     | D15 |
|                                                                                                                                           |    |     | D16 |
|                                                                                                                                           |    |     | D17 |
|                                                                                                                                           |    |     | D18 |
|                                                                                                                                           |    |     | D19 |
|                                                                                                                                           |    |     | D20 |
|                                                                                                                                           |    |     | D21 |
| 7. Deseñar actividades encamiñadas ao desenvolvemento das habilidades motrices                                                            | A1 | B1  | D1  |
|                                                                                                                                           | A2 | B2  | D2  |
|                                                                                                                                           | A3 | B3  | D6  |
|                                                                                                                                           | A4 | B4  | D7  |
|                                                                                                                                           | A5 | B8  | D8  |
|                                                                                                                                           |    | B9  | D9  |
|                                                                                                                                           |    | B11 | D11 |
|                                                                                                                                           |    | B12 | D13 |
|                                                                                                                                           |    |     | D14 |
|                                                                                                                                           |    |     | D15 |
|                                                                                                                                           |    |     | D16 |
|                                                                                                                                           |    |     | D17 |
|                                                                                                                                           |    |     | D18 |
|                                                                                                                                           |    |     | D19 |
|                                                                                                                                           |    |     | D20 |
|                                                                                                                                           |    |     | D21 |
| 8. Ser capaz de crear e manter liñas e lazos de comunicación coordinados coas familias para incidir máis eficazmente no proceso educativo | A5 | B11 | D11 |
|                                                                                                                                           |    | B12 | D13 |
|                                                                                                                                           |    |     | D14 |
|                                                                                                                                           |    |     | D19 |
|                                                                                                                                           |    |     |     |

| <b>Contidos</b> |                                                                                                                                                                                                            |
|-----------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Tema            |                                                                                                                                                                                                            |
| BLOQUE 1        | Conceptos básicos sobre diversidade e actividade física. Tipoloxía da diversidade: diversidade socioculturais, alumnado con necesidades educativas especiais, diversidade de xéneros e persoas, etc        |
| BLOQUE 2        | A atención á diversidade en educación infantil desde a motricidade e a práctica de actividades físicas. Os Modelos de ensino. A aprendizaxe motriz cooperativo. A convivencia e a resolución de conflitos. |
| BLOQUE 3        | Estratexias didácticas de atención á diversidade desde a actividade física en educación infantil.                                                                                                          |

### Planificación

|                          | Horas na aula | Horas fóra da aula | Horas totais |
|--------------------------|---------------|--------------------|--------------|
| Prácticas de laboratorio | 30            | 52.5               | 82.5         |
| Lección maxistral        | 22.5          | 45                 | 67.5         |

\*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

### Metodoloxía docente

|                          | Descrición                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |
|--------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Prácticas de laboratorio | Organización, deseño, dirección e desenvolvemento de sesións prácticas, vencelladas ás competencias a desenvolver na materia.<br>Organización, deseño, dirección e desenvolvemento de sesións prácticas nunha contorna educativa específica.<br>Asistencia e participación activa nas prácticas desenvolvidas polo alumnado da materia. |
| Lección maxistral        | Sesións de presentación e exposición de contidos de carácter conceptual e teórico vencellados ás competencias a desenvolver no alumnado e os contidos da materia.                                                                                                                                                                       |

### Atención personalizada

| Metodoloxías             | Descrición                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
|--------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Lección maxistral        | Sesión sobre os contidos teóricos ou conceptuais da materia a desenvolver na aula. A docencia repartirase en base os contidos específicos a desenvolver entre os docentes responsables da materia.                                                                                                                                                                                                          |
| Prácticas de laboratorio | Deseño, dirección e desenvolvemento de sesións prácticas vencelladas as competencias e contidos desenvolvidos na materia. O desenvolvemento destas sesións corresponderá o profesorado e o alumnado da materia. A participación do alumnado nas sesión e o deseño, dirección e desenvolvemento das sesións por parte do alumnado son situacións obxecto da avaliación dos docentes responsables da materia. |

### Avaliación

|                          | Descrición                                                                                                                                                                                                                                         | Cualificación | Resultados de Formación e Aprendizaxe |     |     |
|--------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------|---------------------------------------|-----|-----|
| Prácticas de laboratorio | Participación activa nas clases prácticas, deseño, dirección e desenvolvemento de sesións prácticas vencelladas coas competencias e contidos da materia. Presentación escrita da Unidade Didáctica marco de desenvolvemento das sesións prácticas. | 50            | A1                                    | B1  | D1  |
|                          |                                                                                                                                                                                                                                                    |               | A2                                    | B2  | D2  |
|                          |                                                                                                                                                                                                                                                    |               | A3                                    | B3  | D6  |
|                          |                                                                                                                                                                                                                                                    |               | A4                                    | B4  | D7  |
|                          |                                                                                                                                                                                                                                                    |               | A5                                    | B8  | D8  |
|                          |                                                                                                                                                                                                                                                    |               |                                       | B9  | D9  |
|                          |                                                                                                                                                                                                                                                    |               |                                       | B11 | D11 |
|                          |                                                                                                                                                                                                                                                    |               |                                       | B12 | D13 |
|                          |                                                                                                                                                                                                                                                    |               |                                       |     | D14 |
|                          |                                                                                                                                                                                                                                                    |               |                                       |     | D15 |
|                          |                                                                                                                                                                                                                                                    |               |                                       |     | D16 |
|                          |                                                                                                                                                                                                                                                    |               |                                       |     | D17 |
|                          |                                                                                                                                                                                                                                                    |               |                                       |     | D18 |
|                          |                                                                                                                                                                                                                                                    |               |                                       |     | D19 |
|                          |                                                                                                                                                                                                                                                    |               |                                       |     | D20 |

|    |    |     |     |
|----|----|-----|-----|
| 50 | A1 | B1  | D1  |
|    | A2 | B2  | D2  |
|    | A3 | B3  | D6  |
|    | A4 | B4  | D7  |
|    | A5 | B8  | D8  |
|    |    | B9  | D9  |
|    |    | B11 | D11 |
|    |    | B12 | D13 |
|    |    |     | D14 |
|    |    |     | D15 |
|    |    |     | D16 |
|    |    |     | D17 |
|    |    |     | D18 |
|    |    |     | D19 |
|    |    |     | D20 |
|    |    |     | D21 |

### Outros comentarios sobre a Avaliación

TODO O ALUMNADO, ASISTA OU NON ÁS AULAS, TEN DEREITO A SER AVALIADO (MEDIANTE UN EXAME OU NO MODO EN QUE SE ESTABLEZA NESTA GUÍA DOCENTE) AS FERRAMENTAS DE AVALIACIÓN SERÁN IDÉNTICAS AS DO ALUMNADO QUE TEN ASISTENCIA A ACTIVIDADES LECTIVAS.

E requisito imprescindible para a superación da materia ter aprobadas as dúas ferramentas ou instrumentos de avaliación establecidos. No caso de non superar a materia en primeira convocatoria gardanse as partes aprobadas exclusivamente ata a segunda convocatotia do mes de xullo. Non se gardan partes aprobadas da materia para outras matrículas na materia, correspondente a diferente curso académico.

De non ter superada a materia na primeira convocatoria, as competencias non adquiridas serán avaliadas na convocatoria de xullo.

As datas oficiais dos exames pódense consultar na web da facultade na ligazón <http://fcced.uvigo.es/es/docencia/examenes>

### Bibliografía. Fontes de información

#### Bibliografía Básica

Gomez, H. (2009), **Educación Física y atención a la diversidad**, La tierra hoy, 2009

Lasaga, M.J. & Rodríguez, C., **La coeducación en la Educación Física y el deporte escolar: Liberar Modelos**, Wanceulen, 2006

#### Bibliografía Complementaria

Jiménez Martín, P. J., **Manual de estrategias de intervención en actividad física, deporte y valores**, Síntesis, 2008

Merida, R., **La orientación en educación infantil: una alianza entre los agentes educativos**, Pirámide, 2012

Prades, J. & Oriol, M., **Los retos del multiculturalismo: en el origen de la diversidad**, Encuentro,

Pratt, M. & Soler, S., **Actitudes valores y normas en la educación física. Reflexiones y propuestas didácticas**, INDE, 2003

Ruiz de Velasco, A., **El juego simbólico**, Graó, 2011

Sainz de Vicuña, P., **Educación en el aula de 2 años: una propuesta metodológica**, Graó, 2010

### Recomendacións

#### Materias que se recomenda cursar simultaneamente

A linguaxe corporal/P02G110V01928

Xogo na educación infantil/P02G110V01912

#### Materias que se recomenda ter cursado previamente

Educación: Desenvolvemento motor/P02G110V01202

| DATOS IDENTIFICATIVOS |                                                                                                                                                                                                                          |        |       |              |
|-----------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------|-------|--------------|
| Música nas culturas   |                                                                                                                                                                                                                          |        |       |              |
| Materia               | Música nas culturas                                                                                                                                                                                                      |        |       |              |
| Código                | P02G110V01944                                                                                                                                                                                                            |        |       |              |
| Titulación            | Grao en Educación Infantil                                                                                                                                                                                               |        |       |              |
| Descritores           | Creditos ECTS                                                                                                                                                                                                            | Sinale | Curso | Cuadrimestre |
|                       | 6                                                                                                                                                                                                                        | OP     | 4     | 1c           |
| Lingua de impartición | Castelán<br>Galego                                                                                                                                                                                                       |        |       |              |
| Departamento          | Didácticas especiais                                                                                                                                                                                                     |        |       |              |
| Coordinador/a         | Costa Vázquez, Luís                                                                                                                                                                                                      |        |       |              |
| Profesorado           | Costa Vázquez, Luís                                                                                                                                                                                                      |        |       |              |
| Correo-e              | luiscosta@uvigo.es                                                                                                                                                                                                       |        |       |              |
| Web                   |                                                                                                                                                                                                                          |        |       |              |
| Descrición xeral      | Aproximación á música como parte da cultura, ás súas funcións sociais e simbólicas, tanto dentro de contextos históricos como contemporáneos e en ámbitos xeográficos diversos, comprendendo non só a tradición europea. |        |       |              |

| Competencias |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
|--------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Código       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
| A1           | Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo. |
| A2           | Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.                                                     |
| A3           | Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.                                                                                     |
| A4           | Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.                                                                                                                                                                                    |
| A5           | Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.                                                                                                                                                                               |
| B8           | Coñecer fundamentos de dietética e hixiene infantís. Coñecer fundamentos de atención prematura e as bases e desenvolvementos que permiten comprender os procesos psicolóxicos, de aprendizaxe e de construción da personalidade na primeira infancia                                                                     |
| C54          | Coñecer e utilizar cancións para promover a educación auditiva, rítmica e vocal.                                                                                                                                                                                                                                         |
| C55          | Saber utilizar o xogo como recurso didáctico, así como deseñar actividades de aprendizaxe baseadas en principios lúdicos.                                                                                                                                                                                                |
| C56          | Elaborar propostas didácticas que fomenten a percepción e expresión musicais, as habilidades motrices, o debuxo e a creatividade.                                                                                                                                                                                        |
| D1           | Capacidade de análise e síntese                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
| D2           | Capacidade de organización e planificación                                                                                                                                                                                                                                                                               |
| D6           | Capacidade de xestión da información                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
| D8           | Toma de decisións                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
| D9           | Traballo en equipo                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
| D12          | Recoñecemento da diversidade e multiculturalidade                                                                                                                                                                                                                                                                        |
| D13          | Razoamento crítico                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
| D14          | Compromiso ético                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
| D15          | Aprendizaxe autónoma                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
| D16          | Adaptación a novas situacións                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
| D18          | Lideranza                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |

| Resultados de aprendizaxe                                                                         |                                       |     |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------|-----|
| Resultados previstos na materia                                                                   | Resultados de Formación e Aprendizaxe |     |
| 1. Comprender os principios que contribúen á formación cultural, persoal e social dende as artes. | A1                                    | D1  |
|                                                                                                   | A3                                    | D2  |
|                                                                                                   | A4                                    | D6  |
|                                                                                                   | A5                                    | D9  |
|                                                                                                   |                                       | D13 |
|                                                                                                   |                                       | D14 |

|                                                                                                                                                                                                                          |                      |            |                                                                      |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------|------------|----------------------------------------------------------------------|
| 2. Coñecer o currículo escolar da educación artística, nos seus aspectos musicais nas súas dimensións práctica e cultural.                                                                                               | A1<br>A3<br>A4       |            | D1<br>D6                                                             |
| 3. Coñecer a variedade de estilos e manifestacións que a música tivo dende unha perspectiva histórica, con atención preferente á tradición culta de occidente.                                                           | A1<br>A3<br>A5       | C54<br>C55 | D1<br>D2<br>D6<br>D14<br>D16                                         |
| 4. Coñecer a variedade de estilos e manifestacións que a música ten no contexto actual, nas diferentes culturas e tradicións do mundo, con especial atención ao noso ámbito cultural máis inmediato.                     | A1<br>A3<br>A5       | C54<br>C55 | D1<br>D2<br>D6<br>D13<br>D14<br>D16                                  |
| 5. Coñecer a variedade de estilos e manifestacións que se encontran bo noso medio inmediato: música culta, tradicional e popular.                                                                                        | A1<br>A3<br>A5       | C54<br>C55 | D1<br>D2<br>D6<br>D13<br>D14<br>D16                                  |
| 7. Adquirir recursos para fomentar o uso de toda a variedade de estilos musicais dentro da acción pedagóxica.                                                                                                            | A1<br>A2<br>A3<br>A4 |            | D1<br>D2<br>D6<br>D8<br>D14<br>D18                                   |
| 8. Adquirir a competencia para a busca autónoma de recursos nas principais fontes documentais de música de todos os estilos pertinentes (cultura, tradicional e popular).                                                | A1<br>A2<br>A3<br>A4 | B8<br>C54  | D1<br>D2<br>D6<br>D8<br>D14<br>D16<br>D18                            |
| 9. Desenvolver a capacidade para o achegamento e observación crítica de realidades específicas da música en diversos ámbitos culturais. Para a súa valoración e a presentación dos resultados deste achegamento crítico. | A2<br>A3<br>A4<br>A5 | C56        | D1<br>D2<br>D6<br>D8<br>D9<br>D12<br>D13<br>D14<br>D15<br>D16<br>D18 |
| 10. Desenvolver o sentido crítico ante os fenómenos de mass-mediatización e os problemas da homoxeneización cultural nun mundo globalizado.                                                                              | A3                   | B8         | D1<br>D6<br>D13<br>D14<br>D16                                        |

## Contidos

### Tema

|                                                                                           |                                                                                                                                           |
|-------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1. As funcións da música                                                                  | a. Música como cultura<br>b. Funcións sociais da música<br>c. A música como marcador social: étnico, xeográfico, político, de idade, etc. |
| 2. A música na tradición culta europea: Algunhas aproximacións                            | a. O mundo da ópera<br>b. Música, literatura e poesía no mundo medieval<br>c. Música e arte no romanticismo europeo                       |
| 3. A música de tradición oral e popular                                                   | a. Conceptos de música tradicional e popular.<br>b. Presenza da música nas sociedades tradicionais<br>c. A música popular no s. XX        |
| 4. Aproximación ás manifestacións musicais pasadas ou actuais, e elaboración dun proxecto | a. A elección do obxecto e a selección das fontes de información.<br>b. Elaboración do proxecto<br>c. Presentación do proxecto            |

## Planificación

|                   | Horas na aula | Horas fóra da aula | Horas totais |
|-------------------|---------------|--------------------|--------------|
| Traballos de aula | 12            | 48                 | 60           |
| Lección maxistral | 25            | 50                 | 75           |
| Obradoiro         | 10            | 0                  | 10           |
| Presentación      | 5             | 0                  | 5            |

\*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

### Metodoloxía docente

|                   | Descrición                                                                                                                                                                                                                                            |
|-------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Traballos de aula | O estudante desenvolve exercicios ou proxectos na aula baixo as directrices e supervisión do profesor. O seu desenvolvemento pode estar vinculado con actividades autónomas do estudante.                                                             |
| Lección maxistral | Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.                                                                    |
| Obradoiro         | Actividades enfocadas á adquisición de coñecementos e habilidades manipulativas e instrumentais sobre unha temática concreta, con asistencia específica por parte do profesor ás actividades individuais e/ou en grupo que desenvolven os estudantes. |

### Atención personalizada

| Metodoloxías      | Descrición                                                               |
|-------------------|--------------------------------------------------------------------------|
| Obradoiro         | Seguemento do traballo do alumnado na aula, durante as sesións prácticas |
| Traballos de aula | Seguemento da elaboración dos traballos de aula                          |
| Lección maxistral | Exposición dos aspectos teóricos e prácticos de carácter xeral           |

### Avaliación

| Descrición                                                   |                                                                                                                                                                     | Cualificación | Resultados de Formación e Aprendizaxe |    |     |     |
|--------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------|---------------------------------------|----|-----|-----|
| Traballos de aulaSeguimento participativo nas sesión de aula |                                                                                                                                                                     | 50            | A1                                    | B8 | C54 | D1  |
|                                                              |                                                                                                                                                                     |               | A2                                    |    | C55 | D2  |
|                                                              |                                                                                                                                                                     |               | A3                                    |    | C56 | D6  |
|                                                              |                                                                                                                                                                     |               | A4                                    |    |     | D8  |
|                                                              |                                                                                                                                                                     |               | A5                                    |    |     | D9  |
|                                                              |                                                                                                                                                                     |               |                                       |    |     | D12 |
|                                                              |                                                                                                                                                                     |               |                                       |    |     | D13 |
|                                                              |                                                                                                                                                                     |               |                                       |    |     | D14 |
|                                                              |                                                                                                                                                                     |               |                                       |    |     | D15 |
|                                                              |                                                                                                                                                                     |               |                                       |    |     | D16 |
|                                                              |                                                                                                                                                                     |               |                                       |    |     | D18 |
| Obradoiro                                                    | --                                                                                                                                                                  | 0             | A1                                    | B8 | C54 | D1  |
|                                                              |                                                                                                                                                                     |               | A2                                    |    | C55 | D2  |
|                                                              |                                                                                                                                                                     |               | A3                                    |    | C56 | D6  |
|                                                              |                                                                                                                                                                     |               | A4                                    |    |     | D8  |
|                                                              |                                                                                                                                                                     |               | A5                                    |    |     | D9  |
|                                                              |                                                                                                                                                                     |               |                                       |    |     | D12 |
|                                                              |                                                                                                                                                                     |               |                                       |    |     | D13 |
|                                                              |                                                                                                                                                                     |               |                                       |    |     | D14 |
|                                                              |                                                                                                                                                                     |               |                                       |    |     | D15 |
|                                                              |                                                                                                                                                                     |               |                                       |    |     | D16 |
|                                                              |                                                                                                                                                                     |               |                                       |    |     | D18 |
| Presentación                                                 | Realización e Exposición en grupos reducido ou de xeito individual dun proxecto de investigación e reflexión crítica sobre un tópico da música, histórica ou actual | 50            | A2                                    |    | C56 | D1  |
|                                                              |                                                                                                                                                                     |               | A3                                    |    |     | D2  |
|                                                              |                                                                                                                                                                     |               | A4                                    |    |     | D6  |
|                                                              |                                                                                                                                                                     |               |                                       |    |     | D9  |
|                                                              |                                                                                                                                                                     |               |                                       |    |     | D12 |
|                                                              |                                                                                                                                                                     |               |                                       |    |     | D13 |
|                                                              |                                                                                                                                                                     |               |                                       |    |     | D14 |
|                                                              |                                                                                                                                                                     |               |                                       |    |     | D15 |
|                                                              |                                                                                                                                                                     |               |                                       |    |     | D16 |
|                                                              |                                                                                                                                                                     |               |                                       |    |     | D18 |

### Outros comentarios sobre a Avaliación

Ao alumnado que teña unha asistencia regular (mínimo de 60% das clases impartidas) aplicaráselle os seguintes criterios de avaliación:

- a) Por asistencia: ata un 40% da cualificación de acordo co nivel de asistencia, sempre por enriba do 60% das clases impartidas.
- b) Elaboración dunha recensión crítica a partir dun texto ou textos proporcionados polo docente, cunha extensión mínima de 5 páxinas. Suporá ata un 30% da cualificación.
- c) Presentación dun traballo de investigación ao redor dalgún tópico da música histórica ou actual, no que se porá de manifesto a análise e valoración da función social da música. Suporá ata un 30% da cualificación.

As persoas que non teñan unha asistencia regular ás clases, entendendo como tal un mínimo dun 60% das mesmas, deberán presentar os traballos indicados nos puntos b e c anteriores, que neste caso ponderarán o 50% da cualificación, cada un.

De non ter superada a materia na primeira convocatoria, as competencias non adquiridas serán avaliadas na convocatoria de xullo.

As datas oficiais dos exames pódense consultar na web da facultade na ligazón correspondente:

<http://fceed.uvigo.es/gl/docencia/exames>

---

### **Bibliografía. Fontes de información**

#### **Bibliografía Básica**

COOK. Nicolas, **De Madonna al Canto Gregoriano**, Alianza, 2001

MARTÍ, Josep, **El aula de música ante el reto de la interculturalidad**, 2003

#### **Bibliografía Complementaria**

ESTEVE, Rafael, **Comprender y amar la música.**, Océano., 2008

ROSS. Alex., **The rest is Noise: Listening to the twentieth century**, Farrar. Straus & Giroux, 2007

SWANWICK. Keith, **Música, pensamiento y educación**, Morata, 1991

TRAVÉ, Gabriel., **Música y Problemas Sociales**, 2003

---

### **Recomendacións**

---

#### **Outros comentarios**

Recoméndase:

- 1) Asistencia regular ás clases.
  - 2) Actitude favorable, receptiva e activa.
  - 3) Predisposición ao traballo en grupo
-

**DATOS IDENTIFICATIVOS****Expresión corporal e danza**

|                       |                                                                                                                                                                                                                                 |        |       |              |
|-----------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------|-------|--------------|
| Materia               | Expresión corporal e danza                                                                                                                                                                                                      |        |       |              |
| Código                | P02G110V01945                                                                                                                                                                                                                   |        |       |              |
| Titulación            | Grao en Educación Infantil                                                                                                                                                                                                      |        |       |              |
| Descritores           | Creditos ECTS                                                                                                                                                                                                                   | Sinale | Curso | Cuadrimestre |
|                       | 6                                                                                                                                                                                                                               | OP     | 4     | 1c           |
| Lingua de impartición | Castelán                                                                                                                                                                                                                        |        |       |              |
| Departamento          | Didácticas especiais                                                                                                                                                                                                            |        |       |              |
| Coordinador/a         | García Pintos, Isidro                                                                                                                                                                                                           |        |       |              |
| Profesorado           | García Pintos, Isidro                                                                                                                                                                                                           |        |       |              |
| Correo-e              | isidrogarcia@uvigo.es                                                                                                                                                                                                           |        |       |              |
| Web                   |                                                                                                                                                                                                                                 |        |       |              |
| Descrición xeral      | A Expresión corporal e danza forma parte da Área de Didáctica da Expresión Musical e engloba os coñecementos motrices, coreográficos, corporais, rítmicos e expresivos da educación musical de nenos e nenas en idade infantil. |        |       |              |

**Competencias**

|        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
|--------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Código |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
| A1     | Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo. |
| A2     | Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.                                                     |
| A3     | Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.                                                                                     |
| A4     | Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.                                                                                                                                                                                    |
| A5     | Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.                                                                                                                                                                               |
| B1     | Coñecer os obxectivos, contidos curriculares e criterios de avaliación da Educación Infantil                                                                                                                                                                                                                             |
| B2     | Promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva                                                                                                                                     |
| B8     | Coñecer fundamentos de dietética e hixiene infantís. Coñecer fundamentos de atención prematura e as bases e desenvolvementos que permiten comprender os procesos psicolóxicos, de aprendizaxe e de construción da personalidade na primeira infancia                                                                     |
| B11    | Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promovelos nos estudantes                                                                                                                                        |
| B12    | Comprender a función, as posibilidades e os límites da educación na sociedade actual e as competencias fundamentais que afectan aos colexios de educación infantil e aos seus profesionais. Coñecer modelos de mellora da calidade con aplicación aos centros educativos                                                 |
| C45    | Coñecer a tradición oral e o folklóre.                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
| C53    | Coñecer os fundamentos musicais, plásticos e de expresión corporal do currículo desta etapa así como as teorías sobre a adquisición e desenvolvemento das aprendizaxes correspondentes.                                                                                                                                  |
| C54    | Coñecer e utilizar cancións para promover a educación auditiva, rítmica e vocal.                                                                                                                                                                                                                                         |
| C55    | Saber utilizar o xogo como recurso didáctico, así como deseñar actividades de aprendizaxe baseadas en principios lúdicos.                                                                                                                                                                                                |
| C56    | Elaborar propostas didácticas que fomenten a percepción e expresión musicais, as habilidades motrices, o debuxo e a creatividade.                                                                                                                                                                                        |
| C57    | Analizar as linguaxes audiovisuais e as súas implicacións educativas.                                                                                                                                                                                                                                                    |
| C58    | Promover a sensibilidade relativa á expresión plástica e á creación artística.                                                                                                                                                                                                                                           |
| D1     | Capacidade de análise e síntese                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
| D2     | Capacidade de organización e planificación                                                                                                                                                                                                                                                                               |
| D5     | Coñecemento de informática                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
| D6     | Capacidade de xestión da información                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
| D7     | Resolución de problemas                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
| D8     | Toma de decisións                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
| D9     | Traballo en equipo                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
| D11    | Habilidades nas relacións interpersoais                                                                                                                                                                                                                                                                                  |
| D12    | Recoñecemento da diversidade e multiculturalidade                                                                                                                                                                                                                                                                        |
| D13    | Razoamento crítico                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |

|     |                                         |
|-----|-----------------------------------------|
| D14 | Compromiso ético                        |
| D15 | Aprendizaxe autónoma                    |
| D16 | Adaptación a novas situacións           |
| D17 | Creatividade                            |
| D18 | Lideranza                               |
| D19 | Coñecemento doutras culturas e costumes |
| D20 | Iniciativa e espírito emprendedor       |
| D21 | Motivación pola calidade                |

## Resultados de aprendizaxe

| Resultados previstos na materia                                                                                                                                                                                                             | Resultados de Formación e Aprendizaxe |                 |                                 |                                                                |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------|-----------------|---------------------------------|----------------------------------------------------------------|
| 1. Coñecer os fundamentos e desenvolvemento da didáctica da expresión corporal e a danza e ser capaz de realizar adaptacións que permitan acceder a todo o alumnado de primaria ao desfrute da música e ao seu uso como medio de expresión. | A1<br>A3                              | B1<br>B2<br>B11 | C54<br>C55<br>C57               | D5<br>D6<br>D9<br>D14<br>D15<br>D16<br>D19<br>D21              |
| 2. Ser capaz de analizar as correntes de educación musical a través do movemento, extraendo conceptos e liñas metodolóxicas cunha coherencia sistemática.                                                                                   | A2<br>A4                              | B2<br>B12       | C53<br>C54<br>C56<br>C57<br>C58 | D5<br>D7<br>D11<br>D18<br>D20                                  |
| 3. Coñecer a importancia da danza dentro da historia da música nas diversas culturas.                                                                                                                                                       | A1<br>A5                              | B8<br>B12       | C45<br>C53<br>C54               | D1<br>D2<br>D12<br>D13<br>D14<br>D16<br>D19                    |
| 4. Saber utilizar o xogo musical como elemento didáctico e como contido.                                                                                                                                                                    | A3<br>A4                              | B2<br>B8<br>B11 | C55<br>C56<br>C57<br>C58        | D1<br>D2<br>D8<br>D9<br>D11<br>D12<br>D14<br>D17<br>D18        |
| 5. Ser capaz de utilizar referencias variadas para improvisar só ou en grupo.                                                                                                                                                               | A2                                    | B2<br>B8<br>B11 | C54<br>C56                      | D1<br>D2<br>D7<br>D8<br>D13<br>D15<br>D17<br>D19<br>D20<br>D21 |
| 6. Dominar a didáctica da expresión corporal-danza, así como as técnicas de programación, deseño de sesións, elección e creación de recursos e estratexias de intervención.                                                                 | A1<br>A2                              | B2<br>B8        | C53                             | D2<br>D5<br>D8<br>D9<br>D13<br>D16<br>D18                      |
| 7. Coñecer os fundamentos da cultura popular, con especial referencia ao folclore propio da comunidade autónoma.                                                                                                                            | A4                                    | B2<br>B12       | C53<br>C58                      | D8<br>D12<br>D13<br>D14<br>D17<br>D19<br>D21                   |

|                                                                                                                                        |          |                        |                          |                                                    |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------|------------------------|--------------------------|----------------------------------------------------|
| 8. Coñecer e dominar os principios da expresión e a comunicación corporal máis directamente relacionados co feito musical e coa danza. | A4       | B2<br>B8<br>B11        | C53<br>C54<br>C55<br>C56 | D1<br>D9<br>D12<br>D15<br>D17<br>D18<br>D19<br>D21 |
| 9. Coñecer os procesos da creación coreográfica aplicada ás aulas de educación primaria.                                               | A3       | B2<br>B11              | C54<br>C56               | D2<br>D6<br>D9<br>D11<br>D12                       |
| 10. Coñecer un amplo repertorio de danzas do mundo e os seus procedementos didácticos dentro da educación primaria.                    | A4<br>A5 | B2<br>B11              | C53<br>C54               | D6<br>D9<br>D12<br>D13<br>D15<br>D19<br>D21        |
| 11. Fomentar a práctica do traballo corporal expresivo como medio de autocoñecemento e de comunicación humana.                         | A1<br>A4 | B2<br>B8<br>B11<br>B12 | C45<br>C56<br>C58        | D1<br>D5<br>D12<br>D13<br>D15<br>D16<br>D21        |

## Contidos

### Tema

|                                                                          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
|--------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1- Esquemas rítmicos e polirrítmias. Improvisación rítmica.              | 1.1 A expresión corporal e o ritmo musical como bases do movemento danzado<br>1.2 Técnicas de traballo do ritmo na Educación Primaria<br>1.3 O canon rítmico<br>1.4 A improvisación como base para a creación de novos ritmos.                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
| 2- Percusións corporais                                                  | 2.1 O significado de corpo e a expresión corporal<br>2.2 Técnicas básicas de Expresión Corporal<br>2.3 A percusión corporal.<br>2.4 Percusión corporal e tubos sonoros                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
| 3- Xogos motrices e cancións con movemento                               | 3.1 Cancións para o desenvolvemento da personalidade<br>3.2 Cancións para o desenvolvemento do control e axuste postural<br>3.3 Cancións para o desenvolvemento do esquema corporal<br>3.4 Cancións para o desenvolvemento do equilibrio<br>3.5 Cancións para o desenvolvemento da respiración<br>3.6 Cancións para o desenvolvemento da relaxación<br>3.7 Cancións para o desenvolvemento da temporalidade<br>3.8 Cancións para o desenvolvemento da espacialidade<br>3.9 Cancións para o desenvolvemento da coordinación |
| 4- Creación coreográfica. Elementos. Procesos.                           | 4.1 A coreografía como proceso de invención e creación na aula.<br>4.2 Danzas de presentación e danza aeróbica<br>4.3 Outros recursos didácticos: sombras chinescas corporais, sabas, máscaras.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
| 5- Danza galega, danzas do mundo e bailes de salón. Aplicacións na aula. | 5.1 A danza na historia.<br>5.2 Danza e Folclore do mundo: representación, simbolismo, función, traxes...<br>5.3 Danza galega<br>5.2 Os bailes de salón                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
| 6- Danza e improvisación: fontes motivadoras e procesos.                 | 6.1 Técnicas de desenvolvemento creativo: improvisación e construción<br>6.2 A dramatización como proceso. Match de improvisación. O clown<br>6.3 Improvisación en danzas, bailes e cancións como medio de expresión e motivación do alumno.                                                                                                                                                                                                                                                                               |
| 7- Metodoloxías para a didáctica da expresión corporal-danza na escola.  | 7.1 Aspectos clave para o ensino e a aprendizaxe da expresión corporal e a danza<br>7.2 Técnicas de concienciación corporal. Técnica Alexander e Técnica de Jacobson.<br>7.3 Correntes pedagóxicas participativas e metodoloxías integradoras da expresión corporal e a danza na Educación Primaria.                                                                                                                                                                                                                       |

| Planificación                             |               |                    |              |
|-------------------------------------------|---------------|--------------------|--------------|
|                                           | Horas na aula | Horas fóra da aula | Horas totais |
| Traballos de aula                         | 22            | 33                 | 55           |
| Lección maxistral                         | 10            | 0                  | 10           |
| Presentación                              | 10            | 10                 | 20           |
| Resolución de problemas de forma autónoma | 0             | 10                 | 10           |
| Debate                                    | 10            | 0                  | 10           |
| Cartafol/dossier                          | 0             | 20                 | 20           |
| Práctica de laboratorio                   | 0             | 25                 | 25           |

\*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

| Metodoloxía docente                       |                                                                                                                                                                                           |
|-------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                           | Descrición                                                                                                                                                                                |
| Traballos de aula                         | O estudante desenvolve exercicios ou proxectos na aula baixo as directrices e supervisión do profesor. O seu desenvolvemento pode estar vinculado con actividades autónomas do estudante. |
| Lección maxistral                         | Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.        |
| Presentación                              | O estudante participará na creación de distintas presentacións e exposicións que o profesor propoña na aula.                                                                              |
| Resolución de problemas de forma autónoma | O estudante traballará de forma autónoma para resolver os distintos problemas que se vaia atopando tanto como parte dun grupo ou de maneira individual.                                   |
| Debate                                    | Apertura de debates e discusións para compartir e ver puntos de vista, para extraer conclusións e co obxecto de reflexionar como medio para a aprendizaxe.                                |

| Atención personalizada                    |                                                                                                                                                            |
|-------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Metodoloxías                              | Descrición                                                                                                                                                 |
| Traballos de aula                         | Realización de coreografías grupais e propostas motrices didácticas sobre cancións propostas                                                               |
| Lección maxistral                         | Exposición de cancións motrices orientadas a fins concretos e de danzas do mundo concretas                                                                 |
| Presentación                              | Presentacións grupais de actividades encamiñadas ó desenvolvemento dos nenos e das nenas                                                                   |
| Resolución de problemas de forma autónoma | Resolución tanto individual como grupalmente dos problemas que van xurdindo na realización das tarefas                                                     |
| Debate                                    | Presentacións comúns de temas con diferentes enfoques e aportacións de diferentes puntos de vista                                                          |
| Probas                                    | Descrición                                                                                                                                                 |
| Cartafol/dossier                          | Realización dun dossier ou diario de clase no que se recollan aqueles datos realmente importantes ou destacables así como sirva de memoria e guía docente. |
| Práctica de laboratorio                   | Realización de distintas probas que sirvan para valorar o grao de asentamento dos obxectivos e o grao de acerto entre o planeado e o logrado               |

| Avaliación        |                                                                                                         | Cualificación Resultados de Formación e Aprendizaxe |    |     |     |     |  |
|-------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------|----|-----|-----|-----|--|
|                   | Descrición                                                                                              |                                                     |    |     |     |     |  |
| Traballos de aula | Asistencia, participación, implicación e resolución de exercicios ou proxectos propostos.               | 40                                                  | A1 | B2  | C53 | D2  |  |
|                   |                                                                                                         |                                                     | A2 | B8  | C54 | D9  |  |
|                   |                                                                                                         |                                                     |    | B11 | C55 | D12 |  |
|                   |                                                                                                         |                                                     |    |     | C56 | D13 |  |
|                   |                                                                                                         |                                                     |    |     |     | D14 |  |
|                   |                                                                                                         |                                                     |    |     |     | D15 |  |
|                   |                                                                                                         |                                                     |    |     |     | D17 |  |
|                   |                                                                                                         |                                                     |    |     |     | D19 |  |
|                   |                                                                                                         |                                                     |    |     |     | D21 |  |
| Presentación      | Participación e implicación nas distintas presentacións que se propoñan, tanto individuais como grupais | 10                                                  | A4 | B2  | C45 | D1  |  |
|                   |                                                                                                         |                                                     | A5 | B12 | C55 | D2  |  |
|                   |                                                                                                         |                                                     |    |     | C56 | D9  |  |
|                   |                                                                                                         |                                                     |    |     |     | D18 |  |
|                   |                                                                                                         |                                                     |    |     |     | D21 |  |

|                                           |                                                                                                                                      |    |          |          |                                 |                                                    |
|-------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|----------|----------|---------------------------------|----------------------------------------------------|
| Resolución de problemas de forma autónoma | Capacidade de resolución de exercicios de forma autónoma                                                                             | 10 | A3<br>A4 | B1<br>B2 | C53<br>C55<br>C56<br>C57<br>C58 | D1<br>D2<br>D12<br>D13<br>D16<br>D18<br>D21        |
| Cartafol/dossier                          | Dossier organizado con todas as actividades levadas a cabo na materia por todos os membros da clase e tanto teóricas como prácticas. | 20 | A4       | B8       | C54<br>C56<br>C58               | D5<br>D7<br>D8<br>D15<br>D16<br>D17<br>D19<br>D20  |
| Práctica de laboratorio                   | Realización individual e grupal dunha proba práctica.                                                                                | 20 |          | B2       | C53<br>C54<br>C55<br>C56        | D2<br>D9<br>D12<br>D13<br>D14<br>D16<br>D18<br>D21 |

### Outros comentarios sobre a Avaliación

#### AVALIACIÓN:

Aplicaranse dous sistemas de avaliación diferenciados para o alumnado Asistente e o Non Asistente. O alumnado que por diversos motivos non poida participar no desenvolvemento da materia en calidade de Asistente deberá poñerse en contacto co profesorado nos primeiros días de inicio da materia para informar desta situación e poder ser convenientemente avaliado. Do mesmo modo, todo aquel alumnado que, sen notificar esta situación, asista a menos do 80% das sesións prácticas será considerado para todos os efectos como Non Asistente.

\* **Modalidade presencial:** A nota final virá dada pola suma das puntuacións obtidas nos distintos apartados especificados no cadro superior.

\* **Modalidade non presencial:** Os alumnos/as non asistentes, realizarán un exame práctico relacionado cos resultados de aprendizaxe da materia. A avaliación e a superación da mesma virá determinada do seguinte xeito:

- O alumno ou alumna terá que simular unha situación de aula de infantil e mostrar e ensinar dúas danzas, unha libre e unha danza do mundo. Ademais terá que comentar detalladamente todos os aspectos didácticos que tivo e ten en conta para poñela en práctica. 40%
- O alumno ou alumna terá que entregar un dosier sobre as actividades levadas a cabo nas clases. O profesor lle indicará cales e terá que constar unha descrición detallada das mesmas, así como expoñelas diante do profesor. 30%
- O alumno ou alumna terá que realizar dúas danzas, unha libre e unha danza do mundo, en grupo de 4 a 6 participantes, e na que, aquí sí, a complexidade e precisión na exudación das mesmas, serán tamén valoradas. 30%

Do mesmo xeito que na modalidade Presencial, a nota final virá dada pola suma das puntuacións obtidas en cada unha das partes.

#### SEGUNDA CONVOCATORIA:

De non ter superada a materia, as competencias non adquiridas serán avaliadas na convocatoria de xullo, gardándose a nota da parte superada (exclusivamente para o presente curso académico), tanto na modalidade presencial como na non presencial.

**As datas de exames** se poden consultar na web da facultade no apartado de organización académica <http://fcced.uvigo.es/gl/docencia/exames>

### Bibliografía. Fontes de información

#### Bibliografía Básica

BATALHA, A.P., **Metodologia do ensino da dança**, UTL, 2004

BERGE, I., **Danza la vida. El movimiento natural. Una autoeducación holística.**, Narcea, 2000

KALMAR, D., **¿Qué es la Expresión Corporal?**, Lumen, 2005

Learreta Ramos, B. y otros, **Didáctica de la Expresión Corporal**, Inde, 2005

MONTAVEZ, M.; ZEA, M.J., **Expresión Corporal. Propuestas para la acción.**, Re-crea., 1998

RUANO, K., SÁNCHEZ, G., **Expresión Corporal v Educación.**, Wanceulen., 2009

#### **Bibliografía Complementaria**

Knapp, M. L., **La comunicación no verbal: el cuerpo y el entorno.**, Paidós, 1992

Motos, T., **Iniciación a la expresión corporal: teoría, técnica y práctica.**, Humánitas, 1983

Pascual Mejía, P., **Didáctica de la Música. Infantil.**, Pearson, 2006

Pascual Mejía, P., **Didáctica de la Música. Primaria.**, Pearson, 2002

Pease, A., **El lenguaje del cuerpo**, Paidós, 1993

Salzer, J., **La expresión corporal.**, Herder, 1984

Santiago, P., **Desde la expresión corporal a la comunicación interpersonal**, Narcea, 1985

Schinca, M., **Expresión corporal.**, Escuela Española, 1989

Scott, M.D.; Powers, W.G., **La comunicación interpersonal como necesidad**, Narcea, 1985

Stokoe, P.; Schaechter, A., **La expresión corporal**, Paidós, 1984

Winnicott, D.W., **El gesto espontáneo**, Paidós, 1993

Zimmermann, D., **Observación y educación no verbal en la escuela infantil**, Morata, 1987

#### **Recomendaciones**

#### **Outros comentarios**

Recoméndase:

- 1) Asistencia continua a clases.
- 2) Actitude favorable, receptiva e participativa.

| <b>DATOS IDENTIFICATIVOS</b>         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |              |            |                    |
|--------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------|------------|--------------------|
| <b>Prácticas externas: Practicum</b> |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |              |            |                    |
| Materia                              | Prácticas externas: Practicum                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |              |            |                    |
| Código                               | P02G110V01981                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |              |            |                    |
| Titulación                           | Grao en Educación Infantil                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |              |            |                    |
| Descritores                          | Creditos ECTS<br>48                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | Sinale<br>OB | Curso<br>4 | Cuadrimestre<br>An |
| Lingua de impartición                | Castelán<br>Galego<br>Inglés                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |              |            |                    |
| Departamento                         | Didáctica, organización escolar e métodos de investigación                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |              |            |                    |
| Coordinador/a                        | Martínez Figueira, María Esther                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |              |            |                    |
| Profesorado                          | Martínez Figueira, María Esther                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |              |            |                    |
| Correo-e                             | esthermf@uvigo.es                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |              |            |                    |
| Web                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |              |            |                    |
| Descrición xeral                     | <p>O artigo 2 do Real Decreto 1707/2011, de 18 de novembro, polo que se regulan as prácticas académicas externas dos estudantes universitarios, define estas como</p> <p>□[...] unha actividade de natureza formativa realizada polos estudantes universitarios e supervisada polas Universidades, cuxo obxectivo é permitirlles aos mesmos aplicar e complementar os coñecementos adquiridos na súa formación académica, favorecendo a adquisición de competencias que os preparen para o exercicio de actividades profesionais, faciliten a súa empregabilidade e fomenten a súa capacidade de emprendemento□.</p> <p>O Real Decreto mencionado establece no seu artigo 3 que, coa realización das prácticas académicas externas, se pretenden alcanzar os seguintes fins:</p> <p>a) Contribuír para a formación integral dos estudantes complementando a súa aprendizaxe teórica e práctica.</p> <p>b) Facilitar o coñecemento da metodoloxía de traballo adecuada á realidade profesional na que os estudantes han operar, contrastando e aplicando os coñecementos adquiridos.</p> <p>c) Favorecer o desenvolvemento de competencias técnicas, metodolóxicas, persoais e participativas.</p> <p>d) Obter unha experiencia práctica que facilite a inserción no mercado de traballo e mellore a súa empregabilidade futura.</p> <p>e) Favorecer a innovación, a creatividade e o emprendemento.</p> |              |            |                    |

| <b>Competencias</b> |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
|---------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Código              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
| A1                  | Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.       |
| A2                  | Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.                                                           |
| A3                  | Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.                                                                                           |
| A4                  | Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.                                                                                                                                                                                          |
| A5                  | Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.                                                                                                                                                                                     |
| B1                  | Coñecer os obxectivos, contidos curriculares e criterios de avaliación da Educación Infantil                                                                                                                                                                                                                                   |
| B2                  | Promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva                                                                                                                                           |
| B3                  | Deseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade que atendan ás singulares necesidades educativas dos estudantes, á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos                                                                                                                     |
| B4                  | Fomentar a convivencia na aula e fóra dela e abordar a resolución pacífica de conflitos. Saber observar sistematicamente contextos de aprendizaxe e convivencia e saber reflexionar sobre eles                                                                                                                                 |
| B5                  | Reflexionar en grupo sobre a aceptación de normas e o respecto aos demais. Promover a autonomía e a singularidade de cada estudante como factores de educación das emocións, os sentimentos e os valores na primeira infancia                                                                                                  |
| B6                  | Coñecer a evolución da linguaxe na primeira infancia, saber identificar posibles disfuncións e velar pola súa correcta evolución. Abordar con eficacia situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multiculturais e multilingües. Expresarse oralmente e por escrito e dominar o uso de diferentes técnicas de expresión |
| B7                  | Coñecer as implicacións educativas das tecnoloxías da información e a comunicación e, en particular, da televisión na primeira infancia.                                                                                                                                                                                       |

|     |                                                                                                                                                                                                                                                                          |
|-----|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| B8  | Coñecer fundamentos de dietética e hixiene infantís. Coñecer fundamentos de atención prematura e as bases e desenvolvementos que permiten comprender os procesos psicolóxicos, de aprendizaxe e de construción da personalidade na primeira infancia                     |
| B9  | Coñecer a organización das escolas de educación infantil e a diversidade de accións que comprende o seu funcionamento. Asumir que o exercicio da función docente debe perfeccionarse e adaptarse aos cambios científicos, pedagóxicos e sociais ao longo da vida         |
| B10 | Actuar como orientador de pais e nais en relación coa educación familiar no período 0-6 e dominar habilidades sociais no trato e relación coa familia de cada estudante e co conxunto das familias                                                                       |
| B11 | Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promovelos nos estudantes                                                                                        |
| B12 | Comprender a función, as posibilidades e os límites da educación na sociedade actual e as competencias fundamentais que afectan aos colexios de educación infantil e aos seus profesionais. Coñecer modelos de mellora da calidade con aplicación aos centros educativos |
| C59 | Adquirir un coñecemento práctico do aula e da xestión da mesma.                                                                                                                                                                                                          |
| C60 | Coñecer e aplicar os procesos de interacción e comunicación no aula, así como dominar as destrezas e habilidades sociais necesarias para fomentar un clima que facilite a aprendizaxe e a convivencia.                                                                   |
| C61 | Controlar e facer o seguimento do proceso educativo e, en particular, de ensino e aprendizaxe mediante o dominio de técnicas e estratexias necesarias.                                                                                                                   |
| C62 | Relacionar teoría e práctica coa realidade do aula e do centro.                                                                                                                                                                                                          |
| C63 | Participar na actividade docente e aprender a saber facer, actuando e reflexionando desde a práctica.                                                                                                                                                                    |
| C64 | Participar nas propostas de mellora nos distintos ámbitos de actuación que se poidan establecer nun centro                                                                                                                                                               |
| C65 | Regular os procesos de interacción e comunicación en grupos de estudantes de 0-3 anos e de 3-6 anos.                                                                                                                                                                     |
| C66 | Coñecer formas de colaboración cos distintos sectores da comunidade educativa e da contorna social.                                                                                                                                                                      |
| D1  | Capacidade de análise e síntese                                                                                                                                                                                                                                          |
| D2  | Capacidade de organización e planificación                                                                                                                                                                                                                               |
| D3  | Comunicación oral e escrita                                                                                                                                                                                                                                              |
| D4  | Coñecemento de lingua estranxeira                                                                                                                                                                                                                                        |
| D5  | Coñecemento de informática                                                                                                                                                                                                                                               |
| D6  | Capacidade de xestión da información                                                                                                                                                                                                                                     |
| D7  | Resolución de problemas                                                                                                                                                                                                                                                  |
| D8  | Toma de decisións                                                                                                                                                                                                                                                        |
| D9  | Traballo en equipo                                                                                                                                                                                                                                                       |
| D10 | Traballo nun contexto internacional                                                                                                                                                                                                                                      |
| D11 | Habilidades nas relacións interpersoais                                                                                                                                                                                                                                  |
| D12 | Recoñecemento da diversidade e multiculturalidade                                                                                                                                                                                                                        |
| D13 | Razoamento crítico                                                                                                                                                                                                                                                       |
| D14 | Compromiso ético                                                                                                                                                                                                                                                         |
| D15 | Aprendizaxe autónoma                                                                                                                                                                                                                                                     |
| D16 | Adaptación a novas situacións                                                                                                                                                                                                                                            |
| D17 | Creatividade                                                                                                                                                                                                                                                             |
| D18 | Lideranza                                                                                                                                                                                                                                                                |
| D19 | Coñecemento doutras culturas e costumes                                                                                                                                                                                                                                  |
| D20 | Iniciativa e espírito emprendedor                                                                                                                                                                                                                                        |
| D21 | Motivación pola calidade                                                                                                                                                                                                                                                 |
| D22 | Sensibilidade por temas ambientais                                                                                                                                                                                                                                       |

## Resultados de aprendizaxe

| Resultados previstos na materia                                                                                        | Resultados de Formación e Aprendizaxe |    |     |    |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------|----|-----|----|
| Coñecer a organización dos colexios de educación primaria e a diversidade de accións que comprende o seu funcionamento | A1                                    | B1 | C61 | D1 |
|                                                                                                                        | A2                                    | B6 | C62 |    |
|                                                                                                                        | A3                                    |    |     |    |
|                                                                                                                        | A4                                    |    |     |    |
|                                                                                                                        | A5                                    |    |     |    |

|                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |    |     |     |     |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|-----|-----|-----|
| Relacionar teoría e práctica coa realidade da aula e do centro mediante o establecemento de relacións entre os coñecementos especializados, teóricos e metodolóxicos, e os resultados da observación, análise e intervención nas situacións educativas da escola na que se realizan as prácticas | A1 | B1  | C59 | D1  |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | A2 | B2  | C60 | D2  |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | A3 | B3  | C61 | D3  |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | A4 | B4  | C62 | D4  |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | A5 | B5  | C63 | D5  |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |    | B6  | C64 | D6  |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |    | B7  | C65 | D7  |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |    | B8  | C66 | D8  |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |    | B9  |     | D9  |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |    | B10 |     | D10 |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |    | B11 |     | D11 |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |    | B12 |     | D12 |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |    |     |     | D13 |
| Interpretar e reflexionar sobre as observacións e/ou intervencións na aula mediante sesións de clase semanais organizadas polo profesor-coordinador da facultade                                                                                                                                 | A1 | B1  | C64 | D1  |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | A2 | B6  |     | D2  |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | A3 | B12 |     | D3  |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | A4 |     |     | D5  |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | A5 |     |     | D6  |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |    |     |     | D7  |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |    |     |     | D8  |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |    |     |     | D9  |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |    |     |     | D14 |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |    |     |     | D15 |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |    |     |     | D16 |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |    |     |     | D22 |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |    |     |     |     |
| Deseñar, planificar e avaliar procesos de ensino e aprendizaxe, tanto individualmente como en colaboración con outros docentes e profesionais do centro onde se realizan as prácticas escolares                                                                                                  | A1 | B1  | C59 | D1  |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | A2 | B2  | C60 | D2  |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | A3 | B3  | C61 | D3  |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | A4 | B4  | C62 | D4  |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | A5 | B5  | C63 | D5  |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |    | B6  | C64 | D6  |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |    | B7  | C65 | D7  |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |    | B8  | C66 | D8  |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |    | B9  |     | D9  |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |    | B10 |     | D10 |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |    | B11 |     | D11 |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |    | B12 |     | D12 |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |    |     |     | D13 |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |    |     |     | D14 |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |    |     |     | D15 |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |    |     |     | D16 |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |    |     |     | D17 |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |    |     |     | D18 |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |    |     |     | D19 |
| Asumir que a competencia profesional do mestre ha de ir perfeccionándose e adaptándose aos cambios científicos, pedagóxicos e sociais ao longo da vida                                                                                                                                           | A1 | B12 | C61 | D8  |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | A2 |     | C64 | D9  |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | A3 |     |     | D10 |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | A4 |     |     | D14 |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | A5 |     |     | D15 |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |    |     |     | D16 |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |    |     |     | D17 |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |    |     |     | D19 |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |    |     |     | D22 |
|                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |    |     |     |     |

## Contidos

Tema

|                                                                                                                                                                                   |                                                                                                                          |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1. Observación e análise da realidade escolar e do contexto físico, socioeconómico, cultural e lingüístico                                                                        | Observación e análise da realidade:<br>- escolar e do contexto físico<br>- socioeconómica<br>- cultural<br>- lingüística |
| 2. Interacción e comunicación no ámbito educativo                                                                                                                                 | Procesos comunicativos no ámbito educativo.                                                                              |
| 3. A planificación educativa na escola na etapa de educación infantil. Identificación, selección e discusión de técnicas e estratexias para a xestión e o control da aula         | - Planificación escolar.<br>- Organización escolar.                                                                      |
| 4. A intervención docente do estudante en prácticas. Deseño e desenvolvemento de estratexias e recursos educativos para o ensino en áreas instrumentais e de contidos específicos | A intervención docente na aula.                                                                                          |
| 5. Deseño, realización e avaliación de intervencións educativas en relación co itinerario de especialización do estudante de prácticas                                            | A avaliación das intervencións docentes.                                                                                 |
| 6. Análise e valoración crítica do proceso de ensino e aprendizaxe na aula dende os marcos teóricos e metodolóxicos ofrecidos polas outras materias                               | A avaliación da práctica docente realizada.                                                                              |

| Planificación                 |               |                    |              |
|-------------------------------|---------------|--------------------|--------------|
|                               | Horas na aula | Horas fóra da aula | Horas totais |
| Foros de discusión            | 0             | 25                 | 25           |
| Debate                        | 25            | 0                  | 25           |
| Prácticum                     | 600           | 0                  | 600          |
| Informe de prácticas externas | 0             | 550                | 550          |

\*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

| Metodoloxía docente |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
|---------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                     | Descrición                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
| Foros de discusión  | As titorías semanais, individuais e colectivas, co coordinador e os titores da Universidade serviránlle de asesoramento aos estudantes. Analizaranse e valorarán os datos observados á luz das competencias técnicas adquiridas nas outras materias e proponse directrices para desenvolver novas tarefas.                                                                                                                                                                                                                                                                          |
| Debate              | A presentación de experiencias e reflexións realizadas durante as estadias no centro escolar e o intercambio de criterios entre os estudantes de prácticas servirán para compartir experiencias e para contrastar a propia visión de a realidade educativa.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
| Prácticum           | O núcleo formativo fundamental do Prácticum desenvolverase mediante a participación no proceso de ensino e aprendizaxe da aula de educación infantil asignada (xeralista e de especialidade, se é o caso).<br>O alumno de prácticas participará nas reunións dos equipos educativos dos que faga parte e colaborará nos proxectos de innovación e nas actividades extraescolares que o centro desenvolva. Así mesmo asistirá a todas as reunións e actividades organizadas para que os estudantes en prácticas coñezan en profundidade a realidade educativa da Educación Infantil. |

| Atención personalizada        |                                                            |
|-------------------------------|------------------------------------------------------------|
| Metodoloxías                  | Descrición                                                 |
| Foros de discusión            | Participación activa en espacios de discusións educativas. |
| Debate                        | Participación activa en debates educativos.                |
| Prácticum                     | Realización da estancia en centros escolares.              |
| Probos                        | Descrición                                                 |
| Informe de prácticas externas | Realización da memoria e diario de prácticas.              |

| Avaliación |            |               |                                       |
|------------|------------|---------------|---------------------------------------|
|            | Descrición | Cualificación | Resultados de Formación e Aprendizaxe |

|                               |                                                                                                |    |                            |                                                                         |                                                      |                                                                                                                                               |
|-------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------|----|----------------------------|-------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Prácticum                     | Informe da titora ou titor do centro, segundo o protocolo corresponde.                         | 50 | A1<br>A2<br>A3<br>A4<br>A5 | B1<br>B2<br>B3<br>B4<br>B5<br>B6<br>B7<br>B8<br>B9<br>B10<br>B11<br>B12 | C59<br>C60<br>C61<br>C62<br>C63<br>C64<br>C65<br>C66 | D1<br>D2<br>D3<br>D4<br>D5<br>D6<br>D7<br>D8<br>D9<br>D10<br>D11<br>D12<br>D13<br>D14<br>D15<br>D16<br>D17<br>D18<br>D19<br>D20<br>D21<br>D22 |
| Informe de prácticas externas | Asistencia e avaliación das reunións e outras actividades programadas.<br>Memoria de Prácticas | 50 | A1<br>A2<br>A3<br>A4<br>A5 | B1<br>B2<br>B3<br>B4<br>B5<br>B6<br>B7<br>B8<br>B9<br>B10<br>B11<br>B12 | C59<br>C60<br>C61<br>C62<br>C63<br>C64<br>C65<br>C66 | D1<br>D2<br>D3<br>D4<br>D5<br>D6<br>D7<br>D8<br>D9<br>D10<br>D11<br>D12<br>D13<br>D14<br>D15<br>D16<br>D17<br>D18<br>D19<br>D20<br>D21<br>D22 |

### Outros comentarios sobre a Avaliación

1. A titora ou titor académico da universidade avaliará as prácticas desenvolvidas polos estudantes de conformidade cos criterios e fontes de información sinalados.
2. A titora ou titor do centro escolar, como indica o art. 13 do Real Decreto 1707/2011, de 18 de Novembro, polo que se regulan as prácticas académicas externas dos estudantes universitarios, realizará e remitirá ao titor/a académico da Universidade a avaliación final.
3. Para superar a materia do Prácticum o estudante deberá acadar o aprobado en cada un dos criterios de avaliación establecidos nos informes, tanto do titor/a do centro escolar como do titor/a académico. Manteranse as competencias adquiridas en primeira convocatoria ata segunda convocatoria.
4. Para facilitar o proceso de avaliación, antes do inicio das prácticas, o coordinador/a do Prácticum remitiralle ao centro escolar a folia de avaliación na que se reflictan as diferentes competencias obxecto de mesma.
5. Conforme a normativa vixente, con independencia de ser estudantes asistentes como non asistentes, o alumnado disfrutará de condicións equivalentes de avaliación.

Particularmente, no tocante á Memoria de Prácticas, sinalar:

1. A Memoria das prácticas desenvolverase consonte o establecido no art. 14 do Real decreto 1707/2011, de 18 de Novembro.

2. A través da guía docente, así como por outro tipo de orientacións, a Comisión de Prácticas establecerá anualmente as recomendacións precisas para unha correcta elaboración da Memoria.
3. Para facilitar o proceso de avaliación cada titor ou titora contará coa correspondente folla de avaliación.
4. As datas de entrega da Memoria de Prácticas de cada convocatoria figura reflexado no calendario académico da Facultade, podendo consultarse no apartado de organización académica da web da facultade: <http://fcced.uvigo.es/gl/>

---

### **Bibliografía. Fontes de información**

#### **Bibliografía Básica**

CEBRIÁN DE LA SERNA, M. Y MONEDERO MOYA, J. J., **El e-portfolio y la e-rúbrica en la supervisión del practicum**, 1, Imprenta universitaria., 2009

Schön, D.A., **La formación de profesionales reflexivos. Hacia un nuevo diseño de la enseñanza y el aprendizaje en las profesiones**, 1, Paidós-MEC., 1992

Zeichner, H., **A formação reflexiva de professores: ideias e práticas**, 1, Educa, 1993

#### **Bibliografía Complementaria**

---

### **Recomendacións**

#### **Materias que continúan o temario**

Traballo de Fin de Grao/P02G110V01991

---

#### **Materias que se recomenda ter cursado previamente**

Comunicación: Lingua española/P02G110V01101

Comunicación: Lingua galega/P02G110V01201

Educación: Desenvolvemento motor/P02G110V01202

Educación: Deseño e desenvolvemento do currículo da educación infantil/P02G110V01102

Educación: Teoría e institucións contemporáneas da educación/P02G110V01204

Psicoloxía: Psicoloxía da educación: Procesos de aprendizaxe infantil/P02G110V01205

Psicoloxía: Psicoloxía do desenvolvemento de 0-6 anos/P02G110V01104

Socioloxía: Socioloxía da educación/P02G110V01105

Antropoloxía: Pensamento e cultura/P02G110V01401

Aprendizaxe das ciencias da natureza/P02G110V01403

Didáctica da lingua e a literatura infantil/P02G110V01404

Educación: Educación para a saúde e a súa didáctica/P02G110V01301

Educación: Tutoría e orientación coa familia/P02G110V01303

Idioma estranxeiro I: Francés/P02G110V01405

Idioma estranxeiro I: Inglés/P02G110V01406

Psicoloxía: Fundamentos psicolóxicos da intervención temperá/P02G110V01304

Psicoloxía: Prevención e tratamento das dificultades na aprendizaxe infantil/P02G110V01305

Educación física e a súa didáctica na idade infantil/P02G110V01503

---

#### **Outros comentarios**

Ter en conta a normativa propia de Prácticas Curriculares da Universidade de Vigo e da Facultade de Ciencias da Educación e do Deporte.

**DATOS IDENTIFICATIVOS****Traballo de Fin de Grao**

|                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |        |       |              |
|-----------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------|-------|--------------|
| Materia               | Traballo de Fin de Grao                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |        |       |              |
| Código                | P02G110V01991                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |        |       |              |
| Titulación            | Grao en Educación Infantil                                                                                                                                                                                                                                                                                               |        |       |              |
| Descritores           | Creditos ECTS                                                                                                                                                                                                                                                                                                            | Sinale | Curso | Cuadrimestre |
|                       | 6                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | OB     | 4     | 2c           |
| Lingua de impartición | Castelán<br>Galego<br>Inglés                                                                                                                                                                                                                                                                                             |        |       |              |
| Departamento          | Didáctica, organización escolar e métodos de investigación                                                                                                                                                                                                                                                               |        |       |              |
| Coordinador/a         | Martínez Figueira, María Esther                                                                                                                                                                                                                                                                                          |        |       |              |
| Profesorado           | Martínez Figueira, María Esther                                                                                                                                                                                                                                                                                          |        |       |              |
| Correo-e              | esthermf@uvigo.es                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |        |       |              |
| Web                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |        |       |              |
| Descrición xeral      | O Traballo Fin de Grao consiste no desenvolvemento autónomo por parte do estudante dun proxecto baixo a dirección dun profesor tutor, cuxa realización ten a finalidade de favorecer que o estudante integre as ensinanzas recibidas durante os estudos e asegurar a adquisición das competencias propias da titulación. |        |       |              |

**Competencias**

|        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
|--------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Código |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
| A1     | Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.       |
| A2     | Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.                                                           |
| A3     | Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.                                                                                           |
| A4     | Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.                                                                                                                                                                                          |
| A5     | Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.                                                                                                                                                                                     |
| B1     | Coñecer os obxectivos, contidos curriculares e criterios de avaliación da Educación Infantil                                                                                                                                                                                                                                   |
| B2     | Promover e facilitar as aprendizaxes na primeira infancia, desde unha perspectiva globalizadora e integradora das diferentes dimensións cognitiva, emocional, psicomotora e volitiva                                                                                                                                           |
| B3     | Deseñar e regular espazos de aprendizaxe en contextos de diversidade que atendan ás singulares necesidades educativas dos estudantes, á igualdade de xénero, á equidade e ao respecto aos dereitos humanos                                                                                                                     |
| B4     | Fomentar a convivencia na aula e fóra dela e abordar a resolución pacífica de conflitos. Saber observar sistematicamente contextos de aprendizaxe e convivencia e saber reflexionar sobre eles                                                                                                                                 |
| B5     | Reflexionar en grupo sobre a aceptación de normas e o respecto aos demais. Promover a autonomía e a singularidade de cada estudante como factores de educación das emocións, os sentimentos e os valores na primeira infancia                                                                                                  |
| B6     | Coñecer a evolución da linguaxe na primeira infancia, saber identificar posibles disfuncións e velar pola súa correcta evolución. Abordar con eficacia situacións de aprendizaxe de linguas en contextos multiculturais e multilingües. Expresarse oralmente e por escrito e dominar o uso de diferentes técnicas de expresión |
| B7     | Coñecer as implicacións educativas das tecnoloxías da información e a comunicación e, en particular, da televisión na primeira infancia.                                                                                                                                                                                       |
| B8     | Coñecer fundamentos de dietética e hixiene infantís. Coñecer fundamentos de atención prematura e as bases e desenvolvementos que permiten comprender os procesos psicolóxicos, de aprendizaxe e de construción da personalidade na primeira infancia                                                                           |
| B9     | Coñecer a organización das escolas de educación infantil e a diversidade de accións que comprende o seu funcionamento. Asumir que o exercicio da función docente debe perfeccionarse e adaptarse aos cambios científicos, pedagóxicos e sociais ao longo da vida                                                               |
| B10    | Actuar como orientador de pais e nais en relación coa educación familiar no período 0-6 e dominar habilidades sociais no trato e relación coa familia de cada estudante e co conxunto das familias                                                                                                                             |
| B11    | Reflexionar sobre as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente Adquirir hábitos e destrezas para a aprendizaxe autónoma e cooperativa e promovelos nos estudantes                                                                                                                                              |
| B12    | Comprender a función, as posibilidades e os límites da educación na sociedade actual e as competencias fundamentais que afectan aos colexios de educación infantil e aos seus profesionais. Coñecer modelos de mellora da calidade con aplicación aos centros educativos                                                       |
| C61    | Controlar e facer o seguimento do proceso educativo e, en particular, de ensino e aprendizaxe mediante o dominio de técnicas e estratexias necesarias.                                                                                                                                                                         |
| C62    | Relacionar teoría e práctica coa realidade do aula e do centro.                                                                                                                                                                                                                                                                |

|     |                                                                                                            |
|-----|------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| C63 | Participar na actividade docente e aprender a saber facer, actuando e reflexionando desde a práctica.      |
| C64 | Participar nas propostas de mellora nos distintos ámbitos de actuación que se poidan establecer nun centro |
| C65 | Regular os procesos de interacción e comunicación en grupos de estudantes de 0-3 anos e de 3-6 anos.       |
| C66 | Coñecer formas de colaboración cos distintos sectores da comunidade educativa e da contorna social.        |
| D1  | Capacidade de análise e síntese                                                                            |
| D2  | Capacidade de organización e planificación                                                                 |
| D3  | Comunicación oral e escrita                                                                                |
| D4  | Coñecemento de lingua estranxeira                                                                          |
| D5  | Coñecemento de informática                                                                                 |
| D6  | Capacidade de xestión da información                                                                       |
| D7  | Resolución de problemas                                                                                    |
| D8  | Toma de decisións                                                                                          |
| D9  | Traballo en equipo                                                                                         |
| D10 | Traballo nun contexto internacional                                                                        |
| D11 | Habilidades nas relacións interpersoais                                                                    |
| D12 | Recoñecemento da diversidade e multiculturalidade                                                          |
| D13 | Razoamento crítico                                                                                         |
| D14 | Compromiso ético                                                                                           |
| D15 | Aprendizaxe autónoma                                                                                       |
| D16 | Adaptación a novas situacións                                                                              |
| D17 | Creatividade                                                                                               |
| D18 | Lideranza                                                                                                  |
| D19 | Coñecemento doutras culturas e costumes                                                                    |
| D20 | Iniciativa e espírito emprendedor                                                                          |
| D21 | Motivación pola calidade                                                                                   |
| D22 | Sensibilidade por temas ambientais                                                                         |

## Resultados de aprendizaxe

| Resultados previstos na materia                                                                                                                                                                                                                                      | Resultados de Formación e Aprendizaxe |     |     |     |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------|-----|-----|-----|
| É capaz de interrelacionar as prácticas de aula para innovar e mellorar o labor docente.                                                                                                                                                                             | A1                                    | B8  | C61 | D2  |
|                                                                                                                                                                                                                                                                      | A2                                    |     | C65 | D7  |
|                                                                                                                                                                                                                                                                      | A3                                    |     | C66 | D8  |
|                                                                                                                                                                                                                                                                      | A4                                    |     |     | D17 |
|                                                                                                                                                                                                                                                                      | A5                                    |     |     | D18 |
|                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                       |     |     | D21 |
|                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                       |     |     | D22 |
| É capaz de estudar ou avaliar situacións educativas e recoller, ordenar, tratar e analizar a información, tendo en conta os puntos de vista dos participantes, os conceptos teóricos, os datos da investigación, as normas legais e os procedementos institucionais. | A1                                    | B1  | C63 | D6  |
|                                                                                                                                                                                                                                                                      | A2                                    | B2  | C64 | D11 |
|                                                                                                                                                                                                                                                                      | A3                                    | B4  | C66 | D13 |
|                                                                                                                                                                                                                                                                      | A4                                    | B5  |     | D14 |
|                                                                                                                                                                                                                                                                      | A5                                    | B8  |     | D15 |
|                                                                                                                                                                                                                                                                      |                                       |     |     | D16 |
| É capaz de deseñar, implementar e avaliar proxectos de intervención educativa o o ciclo de infantil e planear de forma negociada unha secuencia de accións e seguir e avaliar o seu desenvolvemento.                                                                 | A1                                    | B2  | C63 | D1  |
|                                                                                                                                                                                                                                                                      | A2                                    | B4  | C64 | D2  |
|                                                                                                                                                                                                                                                                      | A3                                    | B6  | C65 | D9  |
|                                                                                                                                                                                                                                                                      | A4                                    | B7  | C66 | D10 |
|                                                                                                                                                                                                                                                                      | A5                                    |     |     | D13 |
| É capaz de programar o propio traballo asignando prioridades, cumprindo coas obrigacións pre-profesionais e analizando a eficacia do propio programa de traballo.                                                                                                    | A1                                    | B10 | C62 | D2  |
|                                                                                                                                                                                                                                                                      | A2                                    | B12 | C63 | D8  |
|                                                                                                                                                                                                                                                                      | A3                                    |     |     | D21 |
|                                                                                                                                                                                                                                                                      | A4                                    |     |     |     |
|                                                                                                                                                                                                                                                                      | A5                                    |     |     |     |
| É capaz de contribuír á promoción de boas prácticas do mestre participando no desenvolvemento e análise das propostas educativas que se implementan.                                                                                                                 | A1                                    | B7  | C66 | D5  |
|                                                                                                                                                                                                                                                                      | A2                                    | B9  |     | D12 |
|                                                                                                                                                                                                                                                                      | A3                                    | B12 |     | D19 |
|                                                                                                                                                                                                                                                                      | A4                                    |     |     | D20 |
|                                                                                                                                                                                                                                                                      | A5                                    |     |     |     |
| É capaz de sintetizar información e soste argumentos sólidos.                                                                                                                                                                                                        | A1                                    | B2  |     | D3  |
|                                                                                                                                                                                                                                                                      | A2                                    | B3  |     | D4  |
|                                                                                                                                                                                                                                                                      | A3                                    | B11 |     |     |
|                                                                                                                                                                                                                                                                      | A4                                    |     |     |     |
|                                                                                                                                                                                                                                                                      | A5                                    |     |     |     |

|                                                                                                                                                                                                                                         |                            |            |                         |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------|------------|-------------------------|
| É capaz de presentar conclusións verbalmente e por escrito, de forma estruturada e adecuada á audiencia para a que fosen preparadas.                                                                                                    | A1<br>A2<br>A3<br>A4<br>A5 | B8         | D3<br>D5<br>D6          |
| É capaz de elaborar e redactar informes de investigación aplicada á intervención educativa e traballos académicos e profesionais utilizando distintas técnicas, incluídas as derivadas das tecnoloxías da información e a comunicación. | A1<br>A2<br>A3<br>A4<br>A5 | B11<br>C65 | D3<br>D16<br>D17<br>D18 |

## Contidos

### Tema

Relacionados coas materias do título. Contidos das materias do Grao de Educación Infantil

Planificación, desenvolvemento e/ou avaliación de investigacións, recursos didácticos ou proxectos de intervención. Investigacións, recursos didácticos ou proxectos de intervención.

## Planificación

|                           | Horas na aula | Horas fóra da aula | Horas totais |
|---------------------------|---------------|--------------------|--------------|
| Actividades introdutorias | 2             | 2                  | 4            |
| Traballo tutelado         | 10            | 115                | 125          |
| Presentación              | 1             | 20                 | 21           |

\*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

## Metodoloxía docente

|                           | Descrición                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |
|---------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Actividades introdutorias | Actividades dirixidas á presentación do TFG, proporcionando orientacións sobre a planificación, deseño e realización do traballo.                                                                                                                                                                                                 |
| Traballo tutelado         | Ao alumnado asignaráselle un titor/a para a realización do TFG. A tutorización consistirá en supervisar e orientar ao estudante na temática, metodoloxía, elaboración e presentación e calquera outro aspecto académico, así como falicitar a súa xestión, dinamizar e facilitar todo o proceso ata a súa presentación e defensa. |
| Presentación              | Exposición e defensa por parte do alumnado do TFG realizado ante un Tribunal.                                                                                                                                                                                                                                                     |

## Atención personalizada

| Metodoloxías      | Descrición                                                         |
|-------------------|--------------------------------------------------------------------|
| Traballo tutelado | O alumnado realizará o TFG baixo a tutela do seu titor/a asignado. |
| Presentación      | O alumnado realizará a defensa oral do TFG.                        |

## Avaliación

| Descrición | Cualificación | Resultados de Formación e Aprendizaxe |
|------------|---------------|---------------------------------------|
|------------|---------------|---------------------------------------|

|                   |                                                                               |    |     |     |     |
|-------------------|-------------------------------------------------------------------------------|----|-----|-----|-----|
| Traballo tutelado | Informe da titora ou titor académico sobre o seguimento do traballo do alumno | 30 | B1  | C61 | D1  |
|                   |                                                                               |    | B2  | C62 | D2  |
|                   |                                                                               |    | B3  | C63 | D3  |
|                   |                                                                               |    | B4  | C64 | D4  |
|                   |                                                                               |    | B5  | C65 | D5  |
|                   |                                                                               |    | B6  | C66 | D6  |
|                   |                                                                               |    | B7  |     | D7  |
|                   |                                                                               |    | B8  |     | D8  |
|                   |                                                                               |    | B9  |     | D9  |
|                   |                                                                               |    | B10 |     | D10 |
|                   |                                                                               |    | B11 |     | D11 |
|                   |                                                                               |    | B12 |     | D12 |
| Presentación      | Informe do tribunal sobre a memoria do TFG e a súa exposición e defensa       | 70 |     |     | D13 |
|                   |                                                                               |    |     |     | D14 |
|                   |                                                                               |    |     |     | D15 |
|                   |                                                                               |    |     |     | D16 |
|                   |                                                                               |    |     |     | D17 |
|                   |                                                                               |    |     |     | D18 |
|                   |                                                                               |    |     |     | D19 |
|                   |                                                                               |    |     |     | D20 |
|                   |                                                                               |    |     |     | D21 |
|                   |                                                                               |    |     |     | D22 |
|                   |                                                                               |    | B1  | C61 | D1  |
|                   |                                                                               |    | B2  | C62 | D2  |
|                   |                                                                               |    | B3  | C63 | D3  |
|                   |                                                                               |    | B4  | C64 | D4  |
|                   |                                                                               |    | B5  | C65 | D5  |
|                   |                                                                               |    | B6  | C66 | D6  |
|                   |                                                                               |    | B7  |     | D7  |
|                   |                                                                               |    | B8  |     | D8  |
|                   |                                                                               |    | B9  |     | D9  |
|                   |                                                                               |    | B10 |     | D10 |
|                   |                                                                               |    | B11 |     | D11 |
|                   |                                                                               |    | B12 |     | D12 |
|                   |                                                                               |    |     |     | D13 |
|                   |                                                                               |    |     |     | D14 |
|                   |                                                                               |    |     |     | D15 |
|                   |                                                                               |    |     |     | D16 |
|                   |                                                                               |    |     |     | D17 |
|                   |                                                                               |    |     |     | D18 |
|                   |                                                                               |    |     |     | D19 |
|                   |                                                                               |    |     |     | D20 |
|                   |                                                                               |    |     |     | D21 |
|                   |                                                                               |    |     |     | D22 |

### Outros comentarios sobre a Avaliación

A calificación será a suma ponderada da calificación do Tribunal (70%) máis a valoración do titor/a (30%). A valoración do Tribunal será o promedio aritmético das notas atribuídas por cada un dos seus membros.

O TFG debe ser un traballo persoal no que se constrúa un discurso propio. Cando se utilicen ideas ou palabras doutra autoría acreditarase explicitamente a súa orixe.

Aqueles estudantes que non superen o TFG na avaliación do segundo cuatrimestre poderán presentarse á segunda convocatoria no mes de xullo.

As datas de entrega da memoria e da defensa do TFG serán publicadas con antelación suficiente na web da Facultade: <http://fcced.uvigo.es/gl/>

No caso de obter a cualificación de suspenso, ben sexa na primeira ou segunda convocatoria, o tribunal fará chegar un informe coas recomendacións oportunas ao estudante e ao/o titor/a para a mellora do traballo e a súa posterior avaliación.

Conforme a normativa vixente, con independencia de ser estudantes asistentes como non asistentes, o alumnado disfrutará de condicións equivalentes de avaliación.

### Bibliografía. Fontes de información

#### Bibliografía Básica

Ferrer, V.; Carmona, M.; Soria, V. (Eds.), **El Trabajo Fin de McGraw Hill Grado. Guía para estudiantes, docentes y agentes colaboradores**, 1, McGraw Hill, 2012

Walker, M., **Como escribir traballos de investigación**, 1, Gedisa, 2005

---

### **Bibliografía Complementaria**

---

---

### **Recomendacións**

---

### **Materias que se recomenda cursar simultaneamente**

---

Prácticas externas: Practicum/P02G110V01981

---

### **Outros comentarios**

---

Ter en conta a normativa propia de TFG da Universidade de Vigo e da Facultade de Ciencias da Educación e do Deporte.

---